ÑAPA

Weekendbijlage van dagblad Amigoe

zaterdag 6 september 2014

Curaçao North Sea Jazz Festival

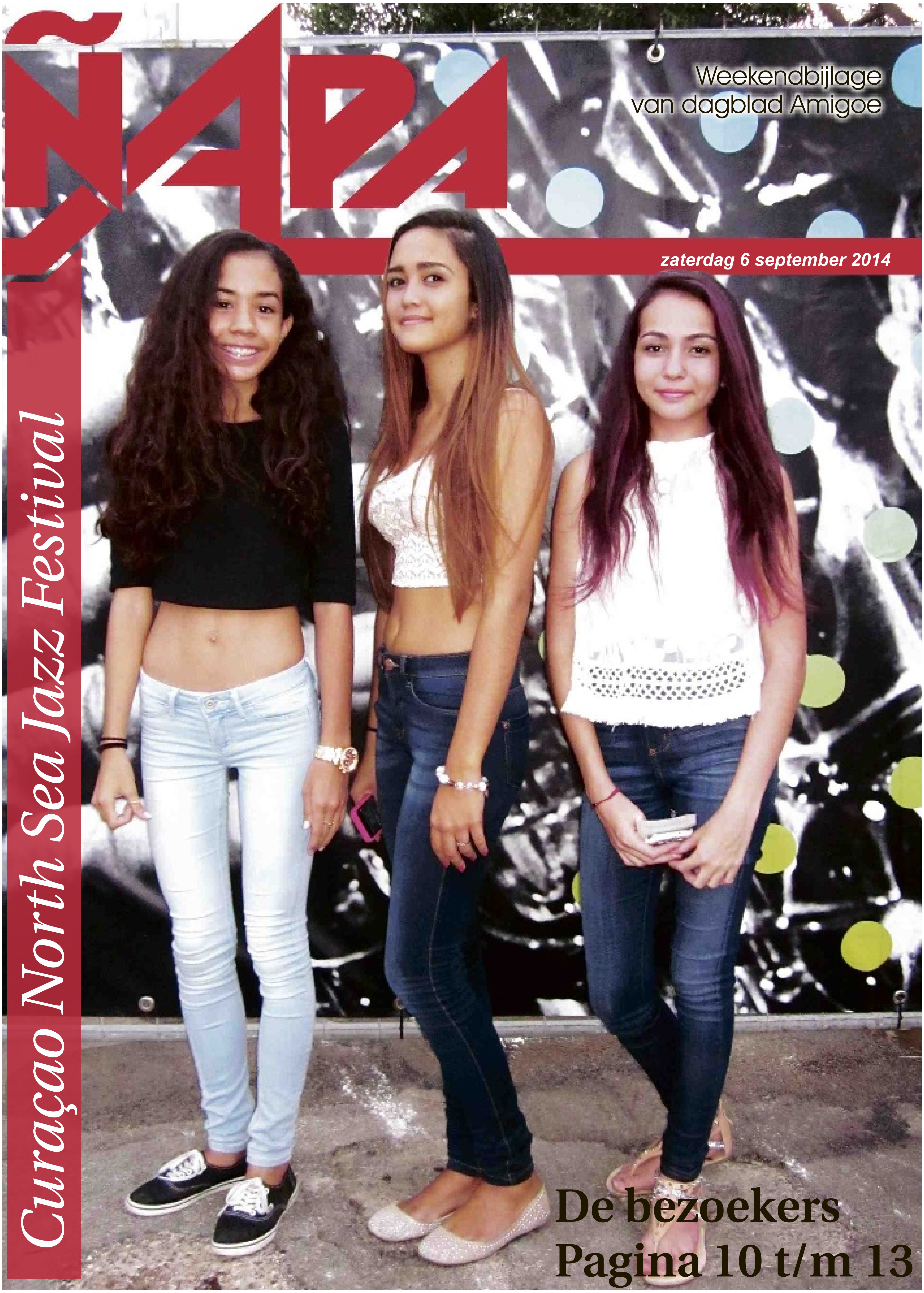

De bezoekers

Pagina 10 t/m 13

Inhoud

Voorpagina 1

Inhoud 2

Uitgelicht 3

Gezondheid 4

Eten & drinken 5

Cultuur 6 & 7

Literatuur 8 & 9

De bezoekers van CNSJF 10 t/m 13

Business 14 t/m 18

Puzzels 19

Bestemming Curaçao 20

Foto van de week.

Dit is een boot die al enige tijd 'op het droge' ligt, langs de weg voor een loods in Balashi, Aruba. Het lijkt wel of er een 'tuintje' op het dak is ontstaan, maar dat is puur gezichtsbedrog en toch echt de boom erachter. Ik zou die boot best wel in mijn tuin willen hebben, aldus Gina Jie Sam Foek.

Heeft u een mooie foto? Stuur hem dan naar napa@amigoe.com

Colofon

BLADMANAGER Linda van Eekeres
email: napa@amigoe.com
telefoon: 7672000

EINDREDACTEUR Hans Vaders

VORMGEVING Wendela Ataliede
Linda van Eekeres
Oscar Vanegas

Voorpaginafoto: Linda van Eekeres

Aan deze Ñapa werkten mee:

Marius Bremmer, Monique Casimiri, Klaas de Groot, Hans de Haan, Brede Kristensen, Judice Ledeboer, Roxanne Martha, Bea Moedt, Edsel Sambo, Otti Thomas, Marcel Truyens, William ten Veen, May Voges, Miriam de Windt, Ken Wong

Thuis.

Afval scheiden

Monique Casimiri

Ik ben het al goed gewend. Afval scheiden. Glas in de glasbak, papier in de papiercontainer, groen in de groenbak, restafval in de grijze bak en sinds kort scheiden we hier ook het plastic. Je hebt wel extra ruimte nodig in en om je huis om al die bakken kwijt te kunnen. Je tuin en schuur staan al snel vol. Bovendien zitten de zakken met plastic afval niet in een container. Wij bewaren die buiten als ze vol zijn en moeten ze ophangen, om te voorkomen dat ze aangevreten worden door katten of ratten.

Het afval wordt hier ook gescheiden opgehaald. Eén keer in de twee weken de groenbak en het plastic, één keer in de twee weken de restafvalbak en het oud papier één keer in de maand. Glas kan je altijd wegbrengen naar verschillende afvalpunten bij de supermarkten. Eén keer in de twee weken lijkt best redelijk, maar is te weinig. De groenbak met groente-, fruit- en tuinafval stinkt. Zeker in de warme zomermaanden, maar ook de plastic zakken stinken. Vaak zitten hier vleesbakjes in, met alle restjes van dien. Ook de grijze bak met restafval stinkt. Pakken met resten van yoghurt, melk and ander eten zitten hier verstopt. Het is één groot broeinest van bacteriën.

Nu hebben we bij ons in het dorp ook een milieustraat. Daar kunnen we tussentijds alles ook weggooien. Dan moet je het wel eerst vervoeren in je auto. Voor het geld hoeven we het niet te laten. Bij de milieustraat betaal je per gewicht dat je wegbrengt. In de afvalcontainers, ook wel kliko's genaamd, betaal je per leging. Vroeger betaalden we een vast bedrag per maand, ongeacht hoe vaak we de bakken aan de straat zouden zetten. Nu hebben ze bedacht dat het voordeliger zou zijn om per leging te betalen. Let wel, volgens hun berekening. Deze hield in dat we de grijze bak maar één keer in de maand aan de straat mochten zetten en de groenafvalbak maar één keer in de zes weken. En dan te bedenken dat elke gemeente dit zelf mag weten. Ik ken gemeentes waar alles gratis is. Nu kregen wij voor de vakantie een brief dat de gemeente een afspraak had gemaakt met een vuilverwerkingsbedrijf. Zij zouden een minimum aan afval aanleveren voor een bepaald bedrag. Maar met al dat gescheiden afval lukt ze dat dus niet meer. De gemeente haalt het quotum niet meer. Het gevolg is dat wij nu meer moeten betalen. Dus als ik het goed heb begrepen moeten wij afval scheiden (wat tijd kost en vaak vies is), dat wij daarvoor moeten betalen (per leging) en dat we er nu ook nog voor worden beboet, omdat de gemeente zijn quotum niet haalt.

Mag ik dan alsjeblieft één groene container die elke week geleegd wordt, waar ik alles in mag gooien, en waar ik een standaardbedrag per maand voor betaal...

Uitgelicht.

Curaçao North Sea Jazz

De vijfde editie van het Curaçao North Sea Jazz was weer een succes en op zaterdagavond zelfs uitverkocht. Het was ook de editie met de jongste bezoekers, wederom op die zaterdagavond toen Bruno Mars optrad. Op het festival stonden stuk voor stuk topartiesten. Een greep dus uit de hoogtepunten: Juan Luis Guerra, Maná, Rod Stewart, Nile Rodgers, Janelle Monáe, Joss Stone en Bruno Mars natuurlijk.

Foto's: Bea Moedt en Edsel Sambo

Medisch.

Informatie over (voedings)supplementen (1)

Tekst: **Hans de Haan**

Het is begonnen met vitaminen en mineralen, maar inmiddels zijn er allerlei stoffen (uit)gevonden die onmisbaar lijken te zijn voor een optimale en duurzame gezondheid.

Naast pijnstillers en maagzuurremmers vormen supplementen waarschijnlijk de grootste bron van zelfmedicatie. De drijfveer van de meeste gebruikers ervan is zo gezond mogelijk leven. Voor het verhelpen van klachten of ongemakken geven velen de voorkeur aan het gebruik van zulke 'natuurlijke' middelen in plaats van de echte medicijnen van de dokter, want wellicht zijn die veiliger en beter voor het lichaam. Daarvoor wil men ook best een flinke prijs betalen.
Dit onderwerp wordt in twee afleveringen behandeld, eerst een algemene informatie over deze producten en in deel twee wordt gewaarschuwd voor sommige producten die allerminst gezond zijn en ernstige bijwerkingen kunnen veroorzaken.

Categorieën

De beschikbare supplementen worden onderscheiden in zeven categorieën, waarvan de eerste vier zijn gericht op sportbeoefening, vooral ter vergroting van de spiermassa; de vijfde is om af te vallen ('fatburners'), de zesde zijn de 'superfoods' en tenslotte de ware voedingssupplementen.
Sporters kunnen kiezen uit eiwitpoeder (1), creatinine (2), aanbevolen als een lichaamseigen stof die de sportprestaties verbetert en de pre (3) en post (4) work-out middelen om spieren te laten groeien en te herstellen van blessures. Dit artikel gaat niet over deze middelen, want ze worden voornamelijk gebruikt door atleten en sporters die krachtsport en bodybuilding beoefenen. In het vervolgartikel wordt wel vermeld dat deze supplementen vaak stoffen bevatten die gelden als doping. Wat de middelen betreft om af te vallen, wordt al bij voorbaat gewaarschuwd hiervoor (zie volgend artikel). Er zijn inmiddels voldoende gezonde methoden om af te vallen en als daarvoor eetlustremmers nodig zijn, dienen deze door een arts te worden voorgeschreven.

Superfoods zijn inmiddels een hype geworden. We kunnen kiezen uit onder meer tarwegrassap, gojibessen, kaneel, baobab (uit Afrika), mangosteen (uit ZO-Azië), chiazaden, acerolasap (uit Mexico), açaibessen (uit Zuid-Amerika) en zelfs rauwe chocola. Ze bevatten allerlei vitaminen, mineralen, metalen, anti-oxidanten en nog veel meer, maar het punt is, dat de royaal aangeprezen gezonde werking van geen van deze middelen wetenschappelijk is bewezen (behalve ten dele de rauwe chocola). Bovendien zijn ze heel duur. Het notoire 'Voedselcentrum' in Nederland verklaart zelfs dat superfoods niet bestaan.

In het normale aanbod van gezonde voeding met groente, fruit, vette vis, olijfolie en groene thee en bij voorkeur het mediterrane dieet, krijgen we beslist genoeg van al die gezonde stoffen binnen.
De ware supplementen zijn de oorspronkelijke voedingssupplementen voor het verbeteren en/of versterken van allerlei lichaamsfuncties en het herstel van stoornissen van bepaalde organen. Ze worden verdeeld in vitaminepreparaten, mineralen, vetzuren en een keur aan plantaardige stoffen (kruiden) die geneeskrachtige eigenschappen hebben en/of de functie van bepaalde organen versterken.
Al deze producten zijn professioneel verpakt - net als echte medicijnen - en bevatten duidelijke instructies over de indicaties, dosering en eventuele bijwerkingen. Dat schept zeker vertrouwen.

Hier volgt een overzicht van deze soorten supplementen:
Vitaminen: A, C, D, E, K en 8 soorten vitamine B, namelijk: B1 (thiamine), B2 (riboflavine), B3 (niacine), B5 (pantotheenzuur), B6 (pyridoxine), B8 (biotine), B11(foliumzuur) en B12 (cobalamine).
Mineralen: calcium, chloor, fosfor, kalium, natrium en magnesium en de spoorelementen die hier ook onder vallen en waarvan het lichaam maar heel weinig nodig heeft: zink, chroom, fluoride, ijzer, jodium, koper, mangaan, molybdeen en seleen.
Vetzuren: dit zijn de (onverzadigde) omega 3-vetzuren. waarvan alleen het alfa-linoleenzuur essentieel is, omdat deze niet door de mens zelf gemaakt kan worden en via de voeding moet worden opgenomen. De bekendste bron is visolie.
Voorbeelden van overige stoffen uit onder meer planten, vruchten en vissen:
Bromelain: bevat bromelaïne, afkomstig van ananas, met een ontstekingsremmende werking.
Alfa Lipoïc Acid: een antioxidant, bevat liponzuur, een lichaamseigen stof die glucose omzet in energie en de bloedsuikerspiegel en het cholesterolgehalte verlaagt.
CoQ10: bevat ubiquinone, een soort vitamine, goed voor hart- en bloedvaten.
Flexolie en Krill-olie bevatten beide omega-3-vetzuren (krill is een garnaalachtig zeediertje).
MSM (methylsulfonmethaan): bevat een organische vorm van zwavel; goed voor gewrichten en geeft herstel van kraakbeen.
Super Cortisol Support: stimuleert de bijnierschors, zodat meer glucocorticoïden worden geproduceerd; voor sport, stress en zware training.
Voor al dit soort producten geldt dat de hierbij aangeprezen positieve werking op de gezondheid niet wetenschappelijk is bewezen. De prijzen ervan variëren van 30 tot 60 gulden per potje.

Medische wetenschap

Een groep Amerikaanse wetenschappers, onder leiding van Eliseo Guallar M.D., heeft vorig jaar uitgebreid onderzoek gedaan naar het effect van voedingssupplementen, dat 17 december 2013 werd gepubliceerd in het gerenommeerde tijdschrift Annals of Internal Medicine. De titel ervan (vertaald) luidt: 'Genoeg is genoeg, stop de geldverspilling aan supplementen met vitaminen en mineralen'.
Hun onderzoek omvatte 24 studies over het gebruik van enkele of dubbele vitaminen en drie studies van multivitaminen bij in totaal 400.000 mensen. Hiermee werd geen bewijs gevonden voor een positief effect op de doodsoorzaak (alle oorzaken), hart- en vaatziekten en kanker.
Eén van de onderzoeken betrof het gebruik van supplementen door mannen van 65+ gedurende 12 jaar, waarbij geen verbetering van verstandelijke vermogens of het geheugen kon worden vastgesteld. Een ander onderzoek kon na vijf jaar geen positief effect van voedingssupplementen vaststellen bij 1700 mannen en vrouwen met hartkwalen. Twaalf studies bij ouderen met een lichte verstandelijke beperking of een beginnende, milde dementie die langdurig multivitaminen of vitamine B, E en C en omega-3-verzuren, gebruikten, lieten bij deze mensen geen verbetering zien van de verstandelijke vermogens. Enzovoort...
Op grond van al deze gegevens concluderen deze wetenschappers dat het gebruik van deze dure voedingssupplemeten door mensen die normaal en gevarieerd eten, zinloos is. De meeste supplementen zijn onschadelijk, maar er wordt wel gewaarschuwd voor het gebruik van hoge doses vitamine A (en provitamine A = betacaroteen), en vitamine E. Vitamine D is alleen zinvol voor ouderen (70+) die (te) weinig zonlicht opvangen.

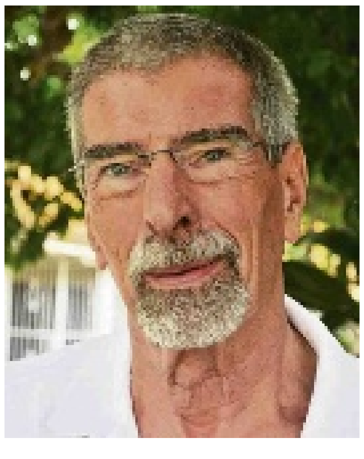

Hans de Haan is arts en jarenlang actief geweest als medisch adviseur bij diverse instanties.

Food for thought.

De ene krop sla is de andere niet

Soep van sla? Het recept van vandaag bewijst dat u van alles soep kunt maken. En zelfs een voedzame soep ook nog.

Tekst: Miriam de Windt

Soepen zijn meestal laag-calorisch en passen over het algemeen in alle voedingssystemen. Dit recept voor soep van Romeinse sla, doperwtjes en rijst als bindmiddel past niet in een natrium-arme voeding gezien het hoge gehalte aan natrium in de kippenbouillon. Voor de analyse werd kant & klare bouillon berekend.

Voor minder natrium is dit gemakkelijk te verhelpen. U kunt zelf bouillon maken van verse ingrediënten, zonder bouillonblokjes, -tabletten of -poeders. U kunt zelf wat zout toevoegen of zout geheel weglaten. Behalve minder zout, heeft u dan ook een bouillon zonder MSG.

Indien u toch gemakshalve kant & klare bouillon wilt gebruiken, is het aan te raden om bij een reformwinkel te kopen. U kunt biologische/natuurlijke groente- of kruidenbouillon tabletten of -poeders krijgen zonder zout.

Voor uw informatie: een hoog natriumgehalte betekent niet altijd dat het voedingsmiddel of gerecht ook veel te zout smaakt. Neem bijvoorbeeld brood: 4 sneetjes brood leveren 34 procent van de totale hoeveelheid natrium die per dag geadviseerd wordt. Smaakt brood zoutig? Nee.

Met andere woorden, het is altijd goed om te letten op de hoeveelheid zout in uw voeding aangezien gewone alledaagse gerechten en voedingsmiddelen al veel natrium bevatten zonder dat u dit proeft.

In dit recept is het natrium in de eerste plaats afkomstig van de bouillon en op de tweede plaats van de kaas. Aan het zout in de kaas kunt u niets doen, maar voor de bouillon heeft u wel opties voor wat minder zout.

Voor wat betreft de rest van de voedingswaarde, deze soep levert veel vitamine A en C. Vezels en de andere vitamines en mineralen worden ook in voldoende mate geleverd.

Een gemakkelijk en voedzaam recept. Tevens handig als restverwerking voor overgebleven doppertjes en Romeinse sla die niet meer zo mooi en knapperig is voor rauwkost.

Romeinse sla

De soort sla die u kiest kan best invloed hebben op de voedingswaarde van uw rauwkostsalade of gerecht. Voedingswaarde van slasoorten kan sterk variëren.

Om het maximum aan voedingswaarde te krijgen van een rauwkostsalade, is Romeinse sla een van de beste slasoorten om als basis te kiezen. Romeinse sla (in het Engels 'romainelettuce') bevat veel vitamines, mineralen, phytonutriënten en vezels. Verdere pluspunten zijn het hoge vochtgehalte en de laag-calorische waarde. Een hoog vochtgehalte in groente en fruit betekent vocht dat er van nature inzit, met alle voedingsstoffen zoals moeder natuur het bedoeld heeft in de juiste verhoudingen en hoeveelheden. Dit vocht kan nooit slecht zijn voor uw lichaam en gezondheid!

Het aller-, allerbeste is indien u smoothies en sap kunt maken met alleen het natuurlijke vocht van de ingrediënten. Het hoeft helemaal geen groot glas te zijn.

Er zijn verschillende soorten sla.

Romeinse sla: stevige, lange lichtgroene tot donkergroene knapperige bladeren, sterke smaak. Er zijn twee rassen Romeinse sla: met zelfsluitende bladeren en korte stengel; en een ras met losse bladeren en lange stengel.

Kropslasoorten (Engels: 'crisphead'): een vaste krop met groene bladeren aan de buitenkant en witte/gele aan de binnenkant. De bladeren zijn knapperig met een milde/waterige smaak. De meest bekende kropsla in deze categorie is de ijsbergsla.

'Butterhead lettuce': een losse krop met grote bladeren, zoetig en mals. Bijvoorbeeld Boston-sla en Bibb-sla. De Curaçaose groene sla valt ook onder deze categorie.

Kluitsla: sla met een grondkluit. Brede knapperige bladeren die groen en/of rood kunnen zijn. Sommige soorten hebben krullende bladeren; deze worden ook krulsla genoemd. Variërend van smaak, van mild tot sterk-nootachtig. Sla met kluit blijft langer vers. Voorbeelden zijn: lollo rosso, lollo bionda en eikenbladsla.

Op het eiland gebruiken de meeste mensen vooral ijsbergsla. Vergeleken met Romeinse sla bevat ijsbergsla lang niet zoveel voedingsstoffen. Romeinse sla bevat 10 maal zoveel vitamine A en C, 4 maal het aantal vitamine K en bijna 3 maal zoveel ijzer.

Over het algemeen geldt: hoe donkerder de bladeren, hoe hoger de concentratie van voedingsstoffen. Indien wij tien soorten bladgroenten moeten rangschikken aan de hand van de voedingswaarde, komt ijsbergsla op de laatste plaats en Romeinse sla op de 7e of 8e plaats, afhankelijk hoe donker de bladeren zijn.

Maar dit betekent niet dat u ijsbergsla dient weg te laten. U kunt een combinatie maken van ijsberg- en Romeinse sla - of andere bladgroenten die rauw kunnen worden gegeten - voor meer voedingsstoffen.

Innoverende informatie is dat u sla niet hoeft weg te gooien als deze niet knapperig genoeg meer is voor rauwkost. Maak er soep van. Eet smakelijk.

Miriam de Windt is diëtiste en natural nutritionist.
T 889-1788
C 520-6932
E mdewindt@scarlet.an.

Voedingswaarde voor 1 portie soep, uitgaande van 6 personen per recept:

Voedingsstoffen	Hoeveelheid	% DAH
Calorieën/ kJoules	179/ 752	9%
Natrium	1008 mg	50%
Eiwitten	9 g	9%
Kalk	185 mg	26%
Vetten	8 g	12%
IJzer	3,2 mg	21%
Verzadigde vetten	3 g	15%
Vitamine A	3266 mcg	408%
Cholesterol	13 mg	5%
Vitamine B1	0,13 mg	13%
Koolhydraten	19 g	85%
Vitamine B2	0,13 mg	10%
Voedingsvezels	6 g	20%
Vitamine C	30 mg	43%

De percentages zijn berekend op basis van 2000 calorieën (8400 Kjoules) per dag, voor een gezonde volwassene.

Kook mee met May.

Ingrediënten:

1 grote krop Romeinse sla (1 1/2 pond)
2 eetlepels extra virgin olijfolie
4 sjalotten, schoongemaakt en klein gesneden
6 tenen knoflook, schoongemaakt en fijn gehakt
5 cup kippenbouillon, zonder vet
1 handje basmati-rijst
1 pak diepvries doperwten van 300 gram
zout en vers gemalen zwarte peper
flinke scheut kookroom
Parmezaanse kaas

Bereidingswijze:

Van de krop sla alleen de buitenste donkergroene bladeren gebruiken (1 pond in totaal). In stukken snijden.
In een soeppan met dikke bodem de olie verwarmen en hierin de sjalotten zacht laten worden, de knoflook toevoegen en nog even bakken.
De sla toevoegen, meebakken, dan de doperwten en ten slotte de bouillon.
10 Minuten op een klein pitje laten pruttelen.
Met zout en peper afmaken.
De soep iets laten afkoelen.
Met de staafmixer pureren.
De kookroom meekloppen.
Met toast en vers geraspte Parmezaanse kaas serveren.

Voor 4 à 6 personen.

Eet smakelijk,
May

‘Ontroerd door Tip Marugg’

Theatergroep Flint met

In Teatro Luna Blou is deze maand de voorstelling ‘De morgen loeit weer aan’ te zien, uitgevoerd door Theatergroep Flint. Felix Strategier vraagt hiermee aandacht voor schrijver Tip Marugg en zijn prachtige taalgebruik. Daarnaast verheugt hij zich enorm op zijn eerste bezoek aan Curaçao.

Tekst: **Otti Thomas** Foto: **Krijn van Noordwijk**

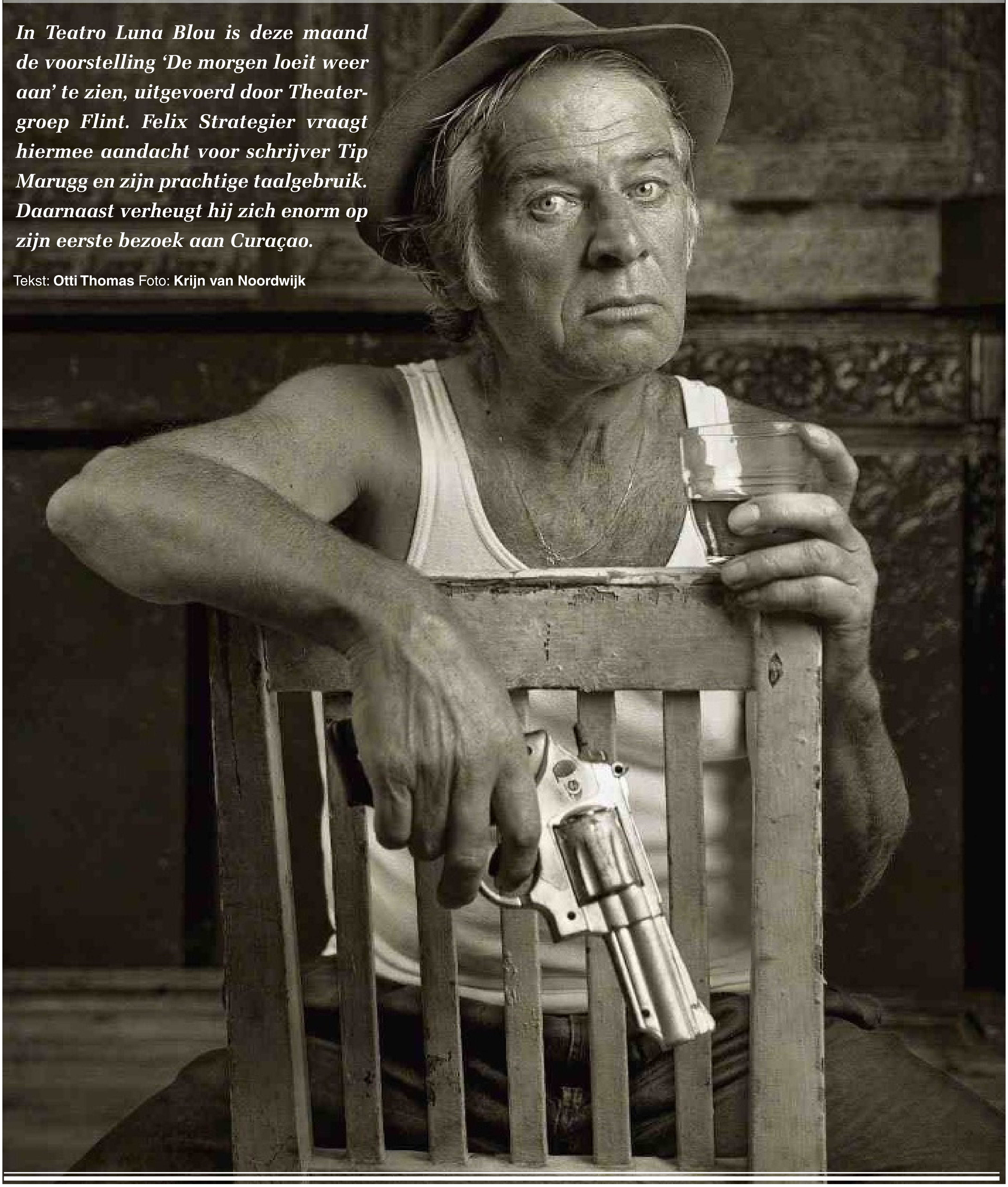

'De morgen loeit weer aan'

Felix Strategier zit niet langer in theater de Roode Bioscoop in Amsterdam, maar voor een huis in Pannekoek op Curaçao. De zaal verandert in een tuin. Waar eerst nog stoelen stonden, tiert onkruid welig tussen roestbruin witgoed. Het antieke hout van de bar trekt krom als de stam van de oude kreunende indjuboom.

'Terwijl ik in mijn enigheid halfdronken op de stoep van mijn woning zit te mijmeren, is de nacht mijn zwarte vrouw. In de omhelzing van haar sterke, kanelen armen voel ik mij heersziek en beschut tegelijk. (...) Ik druk mijn rug tegen haar enorme borsten en wanneer de warmte van haar vlees wordt overgedragen op mijn huid ben ik in staat alle littekenende herinneringen met één hand uit te wissen', zegt Strategier. Hij draagt de teksten voor alsof hij ze ter plekke bedenkt, inclusief pauzes waarin hij niet twijfelt, maar simpelweg zoekt naar de juiste woorden voor zijn gedachten.

"Mooi hè", glimlacht hij dan en is weer terug in de Amsterdamse theaterzaal. Hij doelt op het taalgebruik van de Curaçaose schrijver Tip Marugg (1923-2006). Het fragment is afkomstig uit diens derde en tevens laatste roman, 'De morgen loeit weer aan'. De gelijknamige voorstelling van Theatergroep Flint is te zien tijdens het Boeli & Tip Festival in Teatro Luna Blou volgend op uitvoeringen in Amsterdam van 4 tot en met 7 september in de Roode Bioscoop.

Het is een sobere voorstelling. Het decor bestaat uit weinig anders dan een kleine hangmat en een Curaçaos huisje en Strategier wordt alleen begeleid door Joeri de Graaf, een in Brazilië geschoolde gitarist, die ook de muziek schreef. "Ik had kunnen kiezen voor een Curaçaose muzikant, maar dat is uiteindelijk niet zo gelopen. Bovendien past het misschien beter bij de interpretatie van Maruggs teksten door mij, een Europeaan, een Hollander."

Het is de eerste keer dat de voorstelling te zien is op Curaçao. Strategier speelt de 'Morgen loeit weer aan' al twee jaar in Nederland. Familieleden en vrienden van Marugg zagen de voorstelling in 2012 en waren zo enthousiast dat ze Strategier vroegen om naar Curaçao te komen. "Ze waren verbijsterd. Zelfs mijn mimiek vertoonde overeenkomsten met die van Marugg, terwijl ik hem nooit heb ontmoet. Ik probeer hem overigens niet na te doen, maar wel zo dicht mogelijk te komen bij de bron van de tekst. Punt van kritiek was dat Marugg geen hoed droeg, zoals op het affiche."

Niet alleen de uitvoering is een première, maar Strategier is ook zelf nog nooit op Curaçao geweest, al zou hij niet uit de toon vallen in het straatbeeld van Otrobanda, zijn gezicht getekend door de zon ondanks zijn hoed als bescherming. Als workaholic houdt hij niet van vakanties. "Reizen is voor mij een vervulling van dromen als ik het kan combineren met werken. Ik kan niet alleen op het strand liggen." De negen dagen van zijn verblijf zijn daarom al bijna volgeboekt met afspraken. Hij wil naar het huis van Marugg op Pannekoek en het liefst ook de Christoffelberg beklimmen, die een centrale rol speelt in 'De morgen loeit weer aan'.

Fascinatie

Hoe komt iemand die nog nooit op Curaçao is geweest in aanraking met Marugg? Een precies moment kan Strategier zich niet herinneren. "Ik heb altijd interesse gehad voor literatuur. Ik las Marugg, Boeli van Leeuwen en Frank Martinus Arion lang voordat ze in Nederland bekend waren. Ik ben geen kenner, geen letterenman in wetenschappelijke zin. Ik vind lezen gewoon ontzettend fijn, zowel beroepsmatig als voor mijn plezier."

Nog altijd op zoek naar een antwoord, maakt Strategier een zijsprong. "Ik heb een paar jaar geleden een voorstelling gemaakt over de Zuid-Afrikaanse dichter Ingrid Jonker. Hoe kwam ik daarmee in aanraking? Hoe gaat dat? Het valt op of iemand wijst je erop. Ken je haar werk?" Strategier draagt prompt in het Zuid-Afrikaans enkele regels voor van Die kind en zegt dan: "Prachtig! Het is een heel politiek getint gedicht. Toen Nelson Mandela president werd, heeft hij het voorgelezen."

Even is hij weer stil en zegt dan: "Misschien is dat het een beetje. Na dertig jaar muziektheater op basis van teksten uit Nederland, keek ik over de grens. Bovendien vind ik het heel interessant om te zien wat taal doet. Tip Marugg schrijft prachtige volzinnen met archaïsche woorden die we vergeten zijn. Is er nog een mogelijkheid om uit te stijgen boven deze mengelklomp. Mengelklomp! Wie gebruikt dat nou? Of waar alle levende materie verdoken ligt. In Curaçao zijn dergelijke woorden bewaard gebleven. Voor Zuid-Afrika geldt hetzelfde. Het Nederlands is daar een paar eeuwen geleden door de Zeeuwen geïntroduceerd. Taal is iets dat mij buitenmatig boeit."

Zwartgallig

Strategier moest zijn fascinatie voor Marugg verwerken in een voorstelling, zoals Theatergroep Flint ook deed met het werk van Gerrit Achterberg, Nescio, Jan Jacob Slauerhoff, Hugo Claus, maar ook met de Braziliaanse dichter Carlos Drummond d'Andrade. "Ik wil zijn teksten onder de aandacht brengen. Wéér onder de aandacht, want veel mensen zijn ze een beetje vergeten. Ik zocht eerst in de gedichten van Marugg, maar ze droegen niet bij aan de voorstelling. Ik vind ze te zwartgallig en ik begreep dat hij er zelf ook niet helemaal tevreden mee was", aldus Strategier. "Maruggs proza is duizend keer sterker. Het einde van 'De morgen loeit weer aan' is ook heftig, maar ik zie het als een explosie. Zijn beschrijving van de apocalyps met vrachtschepen, vissersboten en olietankers die op de kust worden geworpen. Dik zwart bloed stroomt traag terug naar de zee. Heel beeldend. Profetisch ook, want we kennen de beelden inmiddels allemaal van tsunami's."

Strategier pakt een schrift met zijn eerste aantekeningen uit 1998 en woorden die hem opvielen. Er staan verwijzingen in naar pagina's in Weekendpelgrimage en In de Straten van Tepalka, maar die komen niet terug in de voorstelling. Een uur en vijftien minuten zijn zelfs te kort voor alle pagina's uit 'De morgen loeit weer aan'. "Er moeten dingen sneuvelen", zegt Strategier, terwijl hij verschillende exemplaren van het boek openslaat. In het ene zijn hele passages onderstreept, in een volgende al minder. Het bezoek van Marugg en een vriendje aan een rijke man en de rellen van 30 mei 1969 zitten niet in de voorstelling. Maar wel het fragment over de mysterieuze maanwindziekte en het bezoek aan Irma-Luz en haar hangmat met rammelaars. Strategier kruipt weer in zijn rol. "Vooral in het begin werkte dat onophoudelijke geluid mij op mijn zenuwen. En dan zegt Marugg tegen Irma-Luz: 'Besef je niet dat dat stomme gerinkel me op den duur impotent zou kunnen maken? En zij zegt: Welnee, heb jij dan helemaal geen verstand van psychologie? Door dat gerammel word je juist zodanig geconditioneerd dat je voortaan bij elk getjingel dat je hoort, meteen een erectie krijgt!' Meesterlijk toch!"

Strategier heeft overigens wel uitspraken uit interviews met Marugg toegevoegd. "Soms wou ik dat ik een neger was. Niet helemaal zwart, maar toch, een beetje gekleurd. Ik stel me voor dat ik me dan wel beter op mijn gemak zou voelen hier. Het is toch een negereiland, hoe je het ook bekijkt." Dat komt uit een interview. Die fragmenten maken het stuk gemakkelijker speelbaar, maar voegen ook iets toe aan de persoon van Marugg", meent Strategier. "Het heeft geen enkele zin te likken aan wonden die nooit genezen of te snoeven op zonden die louter uit lafheid nimmer zijn bedreven. Dat is toch een gedicht!" De interviews hielpen ook om een beter beeld van de schrijver te krijgen. "Hij kreeg onderwijs van de fraters, die eigenlijk nog in de negentiende eeuw leefden. Hun onderwijs bestond uit het stampen van woorden."

Het is vergelijkbaar met de wijze waarop hij de teksten zelf leert. "Eén A4tje per dag. Heel technisch werk, vergelijkbaar met het instuderen van muziek. Het is uiteindelijk het beste als je tijdens het spelen kan denken aan wat je gaat eten, want dat is het meest naturel. Dat kan alleen als je de tekst door en door kent. Het publiek wordt dan het meest in het verhalen gezogen. Ik zit op een stoel, ik sta soms op en ik denk aan het uitlaten van de honden. Elk natuurlijk afzonderlijk", vervolgt hij, terwijl de theaterzaal weer in een tuin verandert. "Gistermiddag heb ik me bij de wachtwisseling van de honden vergist, waardoor de twee reuen die elkaar het meest haten tegenover elkaar kwamen te staan. Lang hebben ze niet gestaan. Met vervaarlijk gegrom en dingo-strijdkreten stortten zij zich op elkaar met een agressiviteit die ik niet had verwacht van mijn trouwe huisgenoten. Dat is zo prachtig. Iedereen vindt die honden wolven, maar Marugg niet. Ik besefte afgelopen week opeens dat het stuk aan het eind zo ontroerend is, als hij naar de spullen in zijn kamer kijkt. Het oranje vloerkleed naast het bed, waarop ik van tijd tot tijd een van de honden de nacht laat doorbrengen, wanneer die ziek is. Of triest. Misschien valt het niemand op, maar zelf vind ik dat heel ontroerend."

Boeli & Tip Festival

'De morgen loeit weer aan' is een van de voorstellingen tijdens het festival Boeli & Tip in Teatro Luna Blou, georganiseerd in samenwerking met de Curaçaose Kunstkring om fondsen te werven voor het theater. Het festival opent op woensdag 10 september met het eerste deel van de documentaire 'De Indiaan baarde een Neger' van Sherman de Jesus over het werk van Boeli van Leeuwen. Op donderdag 11 september en vrijdag 19 september brengt de Curaçaose regisseur Milushka Birge een dramatical reading van 'Schilden van Leem' van Van Leeuwen. 'De morgen loeit weer aan' is te zien op vrijdag 12 en woensdag 17 september. Donderdag 18 september is er gezongen poëzie van Tip Marugg. Kaarten kosten 35 gulden per voorstelling of 125 gulden voor alle voorstellingen.

Boeli van Leeuwen

Over Boeli van Leeuwen zijn heel wat verhalen in omloop. Zelf had hij ook een goed oog voor een verhelderende anekdote, dat weten vooral de lezers van zijn boek Geniale anarchie. Over zichzelf en over anderen wist hij heel wat saillante details te vertellen. En ook de interviews met Van Leeuwen zijn vaak gelardeerd met tekenende verhalen in de kantlijn.

Tekst: **Klaas de Groot**

Het verhaal dat Janchi Beaujon, een familielid van de vrouw van Van Leeuwen, recent naar buiten bracht, zal vooral de geïnteresseerden in de poëzie van Van Leeuwen doen opkijken.

"Boeli verrekte vaak van de rugpijn", schreef Beaujon, "heeft dat ook in De Eerste Adam verwerkt. Ik ging heel af en toe bij hem langs, op uitnodiging van zijn vrouw Dorothy. Soms lag hij in bed of plat op de vloer van de voorkamer. Hij zei dan niet veel. Eens was het zo erg dat ze naar New York zijn gevlogen. Mijn zus Fien en haar man Sandy en ik woonden toen in die grote stad. We gingen hen in het ziekenhuis opzoeken. Een verblijf in het ziekenhuis bestaat voor 99 procent uit wachten. Uit verveling schreef Boeli kleine gedichtjes die hij aan de verpleegster te lezen bood. Zij was niet zo geïnteresseerd. Sandy lachte zich rot. Die versjes zijn in de prullenbak beland. Hij is maar een paar dagen gebleven."
Dit gebeurde ongeveer vijftig jaar geleden en het is natuurlijk tragisch voor de Boelikunde, zou men kunnen denken. Die kleine gedichtjes hadden keurig gepast in de literaire nalatenschap van Van Leeuwen die amper een jaar geleden is overgedragen aan het Letterkundig Museum in Den Haag.
Maar gelukkig is er inmiddels een lang gedicht van Van Leeuwen te voorschijn gekomen. Jos de Roo plaatste op het Caraïbisch Uitzicht van 21.05.14 het verhalende gedicht Mas Roig, dat 184 versregels telt en dat daarmee het eerste vertellende gedicht 'Isla di Makuaku' uit de bundel Tempels in woestijnen duidelijk achter zich laat. Een deel van 'Mas Roig' zal worden opgenomen in de dissertatie waarop Jos de Roo op 12 september aanstaande hoopt te promoveren. De titel van de dissertatie Praatjes voor de West komt ook bij Van Leeuwen vandaan. De Roo wil in zijn proefschrift laten zien hoe groot de betekenis van de Wereldomroep was voor de ontwikkeling van de Antilliaanse en Surinaamse literatuur tussen 1947 en 1985. Het 'praatje' waarin Van Leeuwen het gedicht voorlas, werd door de Wereldomroep op 13 juli 1954 uitgezonden.

Mas Roig ligt in Catalonië, achter Barcelona. Van Leeuwen studeerde in 1951 een jaar aan de universiteit van Barcelona en moet dus het landschap en de mensen die hem inspireerden bij het maken van het gedicht gezien hebben. Spanje liet ook zijn sporen na in Van Leeuwens tweede roman Een vreemdeling op aarde, waarin twee 'Spaanse' gedichten vervlochten zijn. Wat de titel 'Mas Roig' betreft, die is te vergelijken met de titel 'Isla di Makuaku'. Er is een plek die beschreven wordt en een functie vervult voor de figuren die optreden in het gedicht. Het echte Isla di Makuaku, het eiland van de fregatvogels in de St. Jorisbaai is (nog) onbewoond.

Het gaat in dit gedicht om een dor gebied waar boeren moeten zwoegen om karige oogsten van olijven en druiven binnen te kunnen halen.

"In deze bergen is de aarde rood en slaapt het steen van vele eeuwen. / en met zijn blote handen / heeft de mens de korst der aarde uit elkaar gerukt / en rots tot vruchtbaarheid gedwongen."

Zo opent het. Een gebied dat Van Leeuwen direct aangesproken moet hebben vanwege de verwantschap met het Curaçaose landschap. Met de rode aarde zitten we dichtbij het eilandelijke tera kórà en met de rotsige korst der aarde komen we daar nog dichter bij. Trouwens, Curaçao dringt ook op een ander niveau binnen als er Catalaans wordt gebruikt dat identiek is aan het Papiaments. Een Spanjaard / Catalaan bijvoorbeeld zegt: 'bon dia'. Even later in het gedicht, als het over de dieren van de boer gaat, noemt de dichter als eerste de geiten met gele ogen en schommelende uiers. Zeer sterk lijkt het Curaçao uit de jeugd van Van Leeuwen aanwezig in het volgende fragment:
"om wijn te planten en olijven
haalt deze man eerst stenen uit de grond;
dan legt hij steen op steen tot kolossale muren
waar de rode aarde in gevangen wordt
en de schaarse regen in kan zinken.
een kathedraal is niet zo groots als zo een muur
die het brood voor mensen af moet dwingen aan een gierige natuur."

Als we de wijn en de olijven even vergeten, blijven de gestapelde stenen muren over. En wie ziet dan niet de slavenmuren rond de Curaçaose landhuizen? Ook het woord 'kathedraal' valt hier op. In diverse gedichten door Van Leeuwen gebruikt in samenhang met teloorgegane grootsheid, is het hier een verwijzing naar bestaande grandeur. Deze beschrijvende delen doen mijns inziens denken aan het bekendste gedicht van Boeli van Leeuwen: 'In dit licht', afkomstig uit zijn eerste roman De rots der struikeling. Net als in dat gedicht is in 'Mas Roig' het licht overweldigend en verschroeiend. Het onthullende van het licht is aanwezig in: "alle kleuren ontstaan hier in het komende licht / van korrelig rood tot het oker van vincent van gogh." Waarmee we beland zijn bij één van de grote liefdes van Van Leeuwen.

in Spanje

Zoals in veel werk van Van Leeuwen staat ook in dit gedicht de hardwerkende mens op de voorgrond. Aan de ene kant de boer die door het noodlot van Kaïn en Abel gedreven, gemoord heeft in de Spaanse Burgeroorlog. De boer die zwoegt op het land dat hij zelf met bloed bevlekt heeft. Aan de andere kant de mens die door een andersoortig lot wordt geleid. De mens die vooral medelijden opwekt. Hij is de man die het kruisbeeld draagt in de processie die 's avonds door het boerendorp trekt:

"het kruis is zeer zwaar en heel moeilijk te dragen
want de stervende christus is groot en de mens is maar zwak.
de sterkste der mannen had amper kracht
om het wankelend kruis op zijn schouder te nemen.
hij heette ramon
een kinderlijk mens met verwonderde ogen
die voor gek werd versleten
omdat hij nog nooit had bedrogen"

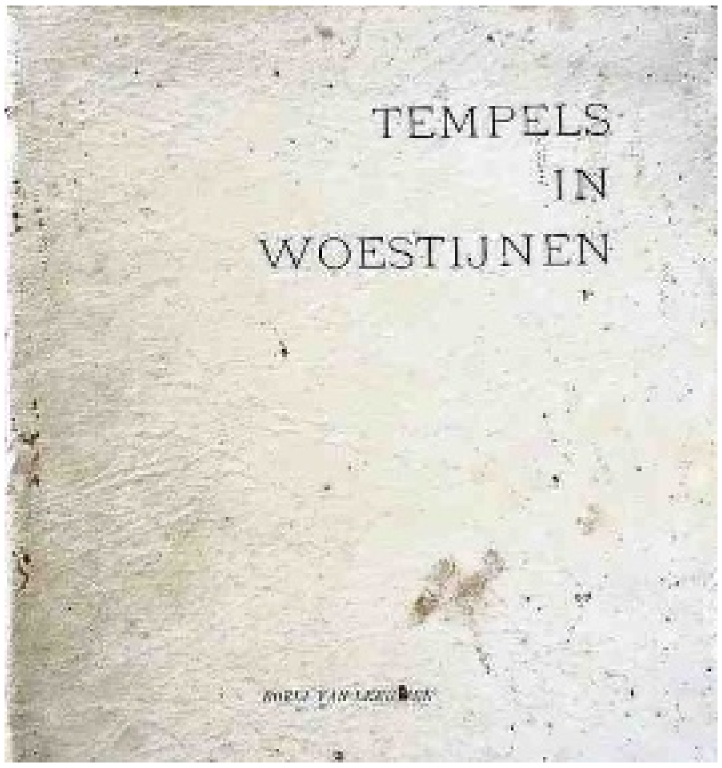

Een echte Boeliaanse opmerking is dat: je moet wel gek zijn als je nog nooit bedrogen hebt. En 'Ramon' zou zo in Het teken van Jona, de laatste roman van Van Leeuwen, kunnen rondlopen. Er zijn nog meer allusies naar de Bijbel. Daardoor weet de lezer dat hij zich bevindt in de wereld van de religieus bewogen auteur die Van Leeuwen was.
De bouw van het gedicht laat zien dat we met een verhaal en met een gedicht te maken hebben. De gebeurtenissen horen bij het verhaal. De gebonden vorm laat het gedicht zien. De Roo wijst in zijn aanvulling bij de tekst er al op hoe eenvoudig die opbouw is: er verloopt een dag. Maar het echte slot is niet de avond. Van Leeuwen besluit het gedicht met overpeinzingen van een vertellende ik. Een ik die onder de indruk is van het wonder dat de mens is, en tenslotte denkt:

"toen ik wegtrok uit de catalaanse bergen
stond ik lang nog op de stoffige weg
tot dit beeld in mijn hart was gekomen."

Het is maar goed dat dit 'beeld' niet in de prullenmand van de Wereldomroep is terecht gekomen en dat Jos de Roo de juiste lade heeft geopend. In druk verschijnen zal het gedicht waarschijnlijk niet. Maar wat niet is kan komen. Dat blijkt wel uit het feit dat 'In de Knipscheer', de uitgever van Boeli van Leeuwen, een nieuwe druk voorbereidt van Tempels in woestijnen. De bundel waarin 'Isla di Makuaku' staat. Die dichtbundel, in eigen beheer uitgegeven in 1947, is al tijden onvindbaar.

De Van Leeuwenlezer kan de schrijver blijven volgen: via Mas Roig naar de St. Jorisbaai.

Ars Poëtica.

In dit licht

Op zulk een schrale harde bodem
ging, op een ezel wiegend,
Jezus aan de mens voorbij.

sindsdien kan niemand
hoog te paard gezeten
over dorre bodem gaan:
geen paard krijgt vleugels in het gruis van deze gronden
geen ruiter stijgt in hoogmoed uit het stof.

verschuilen kan zich niemand onder deze hemel:
een bol en strak gespannen suizelend plafond
gekoepeld om een bronzen ruimte
waarin zonnen exploderen
en 't gesmolten licht doen spatten in de zee

in dit licht zijn alle dingen zoals ze zijn
en niet zoals wij ze willen dromen
en wij zijn ook niet meer dan wat wij zijn:
morituri op een eiland in de zee

dit is geen land van melk en honing
maar van sprinkhaan en profeet
dit is geen land waar gras
het stof der aarde camoufleert
en waar zachte grijze wolken
tussen mens en vuur geschoven zijn

wij staan hier naakt op deze rots.

Boeli van Leeuwen

Letra

Sekou
'Pelican Heart - An Anthology of Poems by Lasana M. Sekou. Een selectie van gedichten uit 9 dichtbundels van Sekou werd vertaald in het Spaans en van een voorwoord voorzien door de Cubaan Emilio Jorge Rodriguez, en uitgegeven in 2010. In juli stond het verrassenderwijs in Spanje op de lijst van aan te bevelen lectuur van Revista Cultural.

Kees Admiraal
Kees Admiraal schreef een historische roman over een bijzonder tijdperk in de Curaçaose geschiedenis (de Tweede Wereldoorlog) en een bijzondere groep migranten (de mensen van de gereformeerde kerk met hun kerkgebouw in Mundo Nobo) aan de hand van het leven van de toenmalige predikant Hendrik Koppen. 'Mundo Nobo, mon amour; Bij God en op Curaçao... in de jaren '30 en '40' (Hardenberg, 2014). Op basis van feitelijke gebeurtenissen probeert Admiraal (zelf historicus en in zijn jeugd woonachtig op Curaçao) zich een voorstelling te maken van hun leven als geloofsgemeenschap in het toenmalige Curaçao.
Ver weg in Nederland is zich een kerkscheuring aan het voltrekken. De rampspoed van de wereldoorlog kon niet verhoeden dat de gereformeerde broeders elkaar zodanig te lijf gingen dat ze om voor leken moeilijk te begrijpen geloofskwesties besloten in verschillende kerken verder te gaan. Het ging

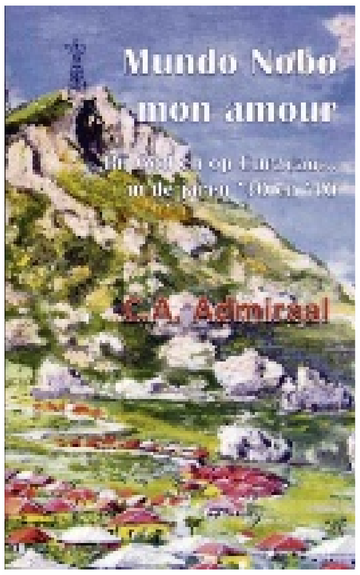

om de betekenis van de doop. Zo ontstond de zogenaamde 'Vrijgemaakt Gereformeerde Kerk'. Deze 'vrijmaking' deed families en kerkgemeenschappen op hun grondvesten schudden en scheuren. De strijd liet ook de Curaçaose gemeente niet onberoerd. De dominee trachtte de partijen te verzoenen, maar dat bleek een onmogelijke opgave. Het werd tegenwerking op tegenwerking. Al verhalend veronderstelt de schrijver wel een beetje teveel kennis bij de lezer. Wie weet tegenwoordig nog wat 'de dikke Trommius' is? De lezer zal dus af en toe moeten googlen. Soms zijn de beelden erg voor de hand liggend. Een vloekende papegaai laat graag van zich horen. Als een haan toevallig drie maal kraait, schrikt de koster en vraagt zich af of Petrus in de buurt is. Soms gaat het over 'kippen en Koppen' en over kakelende 'kippen zonder koppen'. Dat terzijde. Admiraal heeft een plezierig lezend boek geschreven dat een uitstekend tijdbeeld geeft. Het is een van de vele stukjes legpuzzel van de geschiedenis van Curaçao.
Het valt te hopen dat kerkelijke lezers zich na lezing ervan zich drie maal zullen bedenken als dit soort onzinnige disputen ook vandaag de dag nog kerken, sekten en families uiteen dreigen te rijten. Het Curaçaose avontuur loopt voor Koppen slecht af. Zonder afscheid mag hij ophoepelen en gedesillusioneerd vliegt hij terug naar Nederland.
Joop van Egmond heeft de pentekeningen gemaakt die als illustraties zijn opgenomen in deze mooi verzorgde uitgave.

'De muziek, de organisatie en het plezier om naar Curaçao te gaan'

De bezoekers van het vijfde Curaçao North Sea Jazz Festival

Het North Sea Jazz Festival is door Gregory Elias naar Curaçao gehaald met het oog op promotie van Curaçao. Het festival dat dit jaar voor de vijfde keer bij het WTC plaatsvond, heeft inmiddels bewezen dat het behalve op lokale bezoekers, aantrekkingskracht uitoefent op internationale muziekliefhebbers van divers pluimage. De Ñapa begaf zich op het festivalterrein en vroeg bezoekers wat er zo leuk is aan het festival op Curaçao.

Tekst en foto's: **Linda van Eekeres**

'Op mijn eigen eiland!'

Gino Jacobs en Boudino de Jong
Komen uit: Curaçao en studeert in Nederland
Op het CNSJ: Vierde en tweede keer
Gesproken op: Donderdag 28 augustus

Gino Jacobs en Boudino de Jong hebben een bijzondere band met Rignald Recordino (Doble R) waaraan deze avond een ode wordt gebracht. Voor Skempi, een soort Grooveshark met Caribische muziek, zaten ze veel bij hem thuis en voerden gesprekken over hoe tijden veranderen en de betekenis van (zijn) muziek. Ze kijken uit naar het concert. Boudino: "Ik ben ervan overtuigd dat dit zich nooit meer gaat herhalen. Als je er niet bij was, kan je het later alleen van anderen horen hoe het was. Net zoals met het concert van Prince, maar ik denk eerder nog dat Prince hier weer een keer komt optreden dan dat je dit nog een keer kan zien. Over het beste optreden van de vier edities van het Curaçao North Sea Jazz die hij heeft meegemaakt, hoeft Boudino niet lang na te denken: Prince! "Dat was *unlike anything I've ever seen*."
Gino Jacobs mag zich gelukkig prijzen dat zijn 'lievelingsartiest aller tijden' weer het podium beklimt: Juan Luis Guerra. Vorige keer heeft hij hem niet gezien, want Gino was vorig jaar voor het eerst op het CNSJ. "Ik ben ook een groot fan fan van Maná en natuurlijk kijk ik uit naar het eerbetoon aan Doble R. Ik bedacht toen ik in de auto hier naartoe reed: Wow, wat is het bijzonder wat hier drie avonden achter elkaar gaat gebeuren, op mijn eigen eiland!"

Superblij met Bruno Mars

Michelle Tijn, Donna Kölker en Marisa Nunes Cruz
Komen uit: Curaçao
Op het CNSJ: Eerste keer
Gesproken op: Zaterdag 30 augustus

Er lopen opvallend veel tieners en kinderen rond tijdens de zaterdagavond op het festivalterrein. Ze komen allemaal voor hitkanon Bruno Mars. Zo ook Donna Kölker (14), Marisa Nunes Cruz (14) en Michelle Tijn (13). Toen ze hoorden dat de artiest naar Curaçao zou komen waren ze 'superblij'. "Ik moet daarheen", dachten ze en gelukkig vonden hun ouders het goed en wilden ze ook nog het kaartje betalen. Nu ze er toch zijn, gaan ze ook een kijkje nemen bij Juan Luis Guerra en Janelle Monáe. Wat er zo leuk is aan Bruno Mars? Alles! "Hij zingt heel mooi, zijn zinnetjes zijn goed en hij is mooi!"

'Allemaal heel goed'

Elena Tsjin A Sioe (tweede van rechts)
Komt uit: Suriname
Op het CNSJ: Derde keer
Gesproken op: Zaterdag 30 augustus

Elena Tsjin A Sioe is met een hele groep, maar de rest is laat op de laatste festivalavond en na al het meezingen en boven de muziek uitpraten niet meer zo goed bij stem of is moe, dus zij voert het woord. De vrouwen blijven vijf dagen/vier nachten op het eiland. Ze zijn er al voor de derde keer en ook deze keer was weer een fantastische ervaring. "De artiesten, de muziek, de organisatie, allemaal heel goed. Bruno Mars was *amazing*, al waren er wel veel kinderen onder ons vanavond." De groep vertrekt van het hoofdpodium richting het strand om nog een staartje van het optreden van Chaka Khan mee te maken en de afsluitende vuurwerkshow.

Veel zin in

Lili en Arvid Stacie
Komen uit: Curaçao
Op het CNSJ: vierde keer
Gesproken op: Donderdag 28 augustus

Arvid Stacie staat lachend met een trompet in zijn hand in de stand waar je met instrumenten een foto kunt laten maken met op de achtergrond het logo van het festival en een afbeelding van een uitzinnig publiek.
Lili en Arvid hebben er weer zin in. Het is al de vierde keer en ze hebben heel wat pareltjes voorbij zien komen. Lili somt er een paar op: "Vorig jaar Maná, Alicia Keys was goed en Prince. Vanavond dus het gratis concert met de ode aan Doble R. "Ik hoorde dat je 30 april kaarten kon halen, maar was niet op het eiland. Mijn zus heeft toen voor mij in de rij gestaan, terwijl ze zelf niet ging." Zaterdag zijn ze ook te vinden op het festivalterrein. "Voor Juan Luis Guerra en Bruno Mars." Welke artiesten Lili nog graag zou willen zien op een volgende editie: "Beyoncé en verder Katy Perry voor mijn kleintje, dan blijf ik wel thuis."

Grote variëteit aan muziek

Cynthia Lemon
Komt uit: De Verenigde Staten
Op het CNSJ: Tweede keer
Gesproken op: Vrijdag 29 augustus

Op de eerste rij van de Celiazaal zit Cynthia Lemon uit Atlanta al een uur voor aanvang klaar voor het optreden van Dianne Reeves. Ze heeft haar de afgelopen tien jaar minstens eens per jaar gezien, en ze is 'altijd fantastisch'. Cynthia bezoekt vaker jazzfestivals in de regio, zo was ze onder meer op Aruba, St. Croix en de Kaaimaneilanden. In 2012 was ze voor het eerst op het CNSJ. "In 2010 was ik in juli op Curaçao en ik hoorde ze erover praten, toen vond ik het jammer dat ik er niet bij kon zijn." Curaçao vindt ze een leuk eiland, ze is hier nu voor de vijfde keer.
Wat ze aantrekkelijk vindt aan het Curaçao North Sea Jazz Festival? "De grote variëteit aan muziek, het is goed georganiseerd en de optredens beginnen op tijd. Ja, ze lopen soms wel uit, maar dat is juist een goede zaak!" Ze vindt het ook leuk dat ze op het CNSJ de kans krijgt om naar artiesten te gaan die ze niet eerder zag. "Ik wil morgen naar Chaka Khan en Dr. John, die heb ik ook nog nooit gehoord." Wil ze niemand op het hoofdpodium zien, zoals Bruno Mars? "Ja, die wil ik zeker ook zien. En Janelle Monáe. Ik hoop dat ze bij een van de concerten samen gaan optreden, want dat hebben ze eerder gedaan!"

'Echt een voortreffelijk festival'

Jean-Michel Emelie, Cécilia Collomb, Anne Coleau en Jacques Yves Levert
Komen uit: Guadeloupe en Martinique
Op het CNSJ: Eerste en tweede keer
Gesproken op: Vrijdag 29 augustus

Anne Coleau en Cécilia Collomb uit Guadeloupe en hun vrienden Jean-Michel Emelie en Jacques Yves Levert van het eveneens Franstalige eiland Martinique zijn speciaal voor het CNSJ naar Curaçao gekomen. Iets langer dan het festival duurt: drie nachten/vier dagen om ook nog iets van het eiland te zien. "Dit is mijn enige vakantie dit jaar", zegt Anne. "We zijn al op Jan Thiel Beach geweest en hebben daar gegeten." Cécilia was in 2012 ook op het CNSJ. "Het is echt een voortreffelijk festival. De muziek, de plek, de organisatie en het plezier om naar Curaçao te gaan, de taal die ze hier spreken. Je voelt je echt op vakantie!"
Jean Michel beaamt dit. "Ik hoorde vrienden die hier vorig jaar op het festival waren geweest erover praten en dacht: waarom niet. En toen zag ik het programma met artiesten als Chaka Khan, Bruno Mars en Seun Kuti..."

De bezoekers van het vijfde

Als support voor Curaçao

KarenVanderstraeten,
Stephan van Gool
en Johan Stegmeijer
Komen uit: Curaçao
Op het CNSJ: Eerste en vijfde keer
Gesproken op: Zaterdag 30 augustus

Karen Vanderstraeten is voor het eerst op het festival. Ze kan er nog weinig over zeggen, omdat ze net binnen zijn, maar ze kijkt uit naar Chic en Maná. "Rod Stewart, ook leuk om te zien en morgen natuurlijk Juan Luis Guerra en Bruno Mars."
Stepan van Gool die nog geen editie van het Curaçao North Sea Jazz Festival heeft gemist: "Het is toch 700 gulden als je met zijn tweeën gaat, maar het is een happening, on-Curaçaos, hier laten we zien wat we kunnen."
Johan Stegmeijer is ook een vaste bezoeker van het CNSJ, maar wilde dit jaar eigenlijk niet gaan. "Ik heb mijn kaartje aan de deur gekocht. Er komen dit jaar veel artiesten die al eerder hebben opgetreden: Juan Luis Guerra, Maná, Nile Rodgers, maar ik kom toch als support voor Curaçao. Het zou mooi zijn als het echt doorgaat. Het is toch een toeristische opportunity.
Mocht Eric Clapton komen dan koopt Johan wel meteen zijn kaartje. "Of Beyonce!"

'Drie concerten in plaats van één'

Patricia Diaz en
Rafael Trompiz
Op het CNSJ: Eerste keer
Komen uit: Venezuela
Gesproken op: Zaterdag 30 augustus

Patricia Diaz en Rafael Trompiz komen uit Venezuela. In eerste instantie om Juan Luis Guerra te bewonderen. "Hij is heel beroemd bij ons. Hij trad ook op in Venezuela, maar die tickets waren veel duurder."
Via internet kwamen Patricia en Rafael erachter dat Juan Luis Guerra ook op Curaçao zou spelen en toen hebben ze tickets voor de zaterdagavond gekocht. Met vliegtickets en drie nachten hotel valt het nu wel duurder uit, maar dat vinden ze niet erg. "Nu krijgen we drie concerten in plaats van één, want we zijn ook naar Janelle Monáe geweest en gaan nu naar Bruno Mars. En het is onze eerste keer op Curaçao. Het is hier vergeleken met ons wel duur, maar we vinden het ontzettend leuk."

Curaçao North Sea Jazz Festival

'Geweldig om mee te maken'

Ingrid Lucas
Komt uit: Nederland
Op het CNSJ: Eerste keer
Gesproken op: Vrijdag 29 augustus

Ingrid Lucas is toevallig op het CNSJ beland, maar ze geniet er met volle teugen van. "Ik ben op bezoek bij mijn dochter die hier voor een reisbureau werkt en vanavond ook druk aan het werk is voor het festival. In het vliegtuig zat ik naast een van de leden van deze band (Seun Kuti & Egypt 80) en hij heeft mij op de gastenlijst gezet. Ik ben pas gisteren aangekomen en ga volgende week echt Curaçao ontdekken.
Ingrid zit in een rolstoel en daar is speciale aandacht voor op het festival. Zo zijn er gehandicaptenplaatsen. "En hier op Curaçao zijn de mensen heel behulpzaam", is wat Ingrid in de korte tijd dat ze er is, heeft ervaren.
Het festival bevalt haar prima. Ze was er ook tijdens het eerbetoon aan Doble R. "Ik vond het geweldig om mee te maken. Vooral de lokale artiesten. Om te zien hoe de mensen reageerden en meezongen."
Het concert is afgelopen. "Ik denk dat ik richting Rod Stewart ga. Als ik het red want het is een hele rit", zegt ze vrolijk. "Nee, we hoeven niet te duwen", lacht ze.

'Artiesten van heel dichtbij zien'

Armida Nessi, Janet Tucker en Sarah Bufie
Komen uit: St. Maarten en de Verenigde Staten
Op het CNSJ: Eerste keer en derde keer
Gesproken op: Vrijdag 29 augustus

Armida Nessi (St. Maarten), Janet Tucker (Californië), en Sarah Bufie (San Francisco) lijken goede vriendinnen, toch hebben ze elkaar pas op dit festival ontmoet.
Armida komt oorspronkelijk uit Venezuela, woonde van haar 6e tot 16e op Curaçao en nu alweer meer dan een kwart eeuw op St. Maarten. Ze is voor de derde keer op het CNSJ.
Sarah en Janet zijn voor het eerst op Curaçao. Sarah was wel eerder op Saba en St. Maarten, geeft ze aan. Janet hoorde over het festival via vrienden die op St. Maarten wonen. Het was vooral Bruno Mars die haar naar Curaçao lokte, maar ook Maná en Juan Luis Guerra.
Sarah: "Dit festival is heel speciaal vanwege de kleinschaligheid. Je kunt de artiesten van heel dichtbij zien, *all of them!*

Maná!

Maraia en Dario Pita
Komen uit: Curaçao
Gesproken op: Vrijdag 29 augustus

Het moet even snel, want Joss Stone kan elk moment beginnen en Maraia en Dario Pita uit Curaçao willen dat niet missen. Al komen ze hoofdzakelijk voor een andere band, Dario's T-shirt spreekt boekdelen: Maná!

Holland House Beach Hotel:

Maar weinig hotels in de wereld zijn zo super gelegen als het Holland House Beach Hotel. Wie de trap afkomt of de lift uitstapt kan twee kanten op: rechtsaf shoppen in een tax free Front Street of linksaf de boardwalk over, het poederwitte strand op en de blauwe Caribische Zee in. Maar het hotel zelf is ook a place to be. De Nederlander Paul Boetekees is er al bijna twintig jaar de manager. Hij heeft de drive van never a dull moment. Marius Bremmer informeerde naar nieuwe trends...

Tekst en foto's: Marius Bremmer

Vanuit het hotel loop je zo, over de boardwalk, het strand op en de zee in.

Holland House is een begrip. Er komen business guests, maar het hotel is ook geliefd bij ambtenaren binnen het Koninkrijk: vorig jaar sliep de Nederlandse premier Mark Rutte er nog met een delegatie. Dat wil niet zeggen dat het een duur hotel is, integendeel: de kamerprijzen vallen gezien het prijsniveau op St. Maarten reuze mee. Er is zelfs een Antillean rate voor wie van de Benedenwinden komt. Daarnaast is het, de naam zegt het al, ook een beach hotel voor toeristen uit onder meer Nederland en de Verenigde Staten.

Ontbijtconcept

Na de vernieuwing van het restaurant zijn onlangs alle badkamers aangepakt. Boetekees (44): "Het is nooit af, we streven steeds weer naar iets nieuws. We willen onze mensen immers graag aan het werk houden. Vernieuwingen zoals van badkamers merk je meteen: de gasten zijn blij en de storingen voorbij."

"We haken intussen meer aan bij het concept van bed and breakfast. Vroeger was het ontbijt optional, nu zit het bij je boeking inbegrepen. Dat geeft voor de gasten veel meer beleving, het is gezelliger. Een klein en goed buffet is standaard, maar je kunt dat verder aanvullen met à la carte-opties. Zakenmensen willen snel ontbijten, die staan vaak op tijd en kunnen met het buffet uit de voeten. Toeristen willen wel wachten op wat extra's zoals french toast of eggs sunny side up. Deze formule slaat enorm aan, we zien het aan de reviews op internet. Onze ratings op internet gaan verder omhoog. Sneller en beter, dat is de trend." De vriendelijkheid van het personeel en de teamgeest zijn zaken waar Holland House steeds op let. "De hardware en de software moeten natuurlijk wel in balans zijn."

Mojito & Champaign Bar

"Ondernemen is risico lopen. Bij de boardwalk verhuurden we een winkelruimte voor 1000 dollar per maand. Die huurinkomsten waren zeker, het geld kwam gewoon binnen. Maar ik wilde graag het experiment aangaan met een Mojito & Champaign Bar. Geen bier in de beach bar maar champagne van Moët & Chandon.

De voorkant van het hotel bevindt zich in Front Street.

Paul Boetekees: "Geen bier in de beach bar maar champagne van Moët & Chandon."

trendsetter op St. Maarten

De mojito komt uit Cuba en was het lijfdrankje van Ernest Hemingway: rum, mint, lime, rietsuiker en club soda. Of een Moët Ice, die krijg je geserveerd op het strand. Het werkt fantastisch, het overtreft al onze verwachtingen. Het is een kleine beach bar die zich prima leent voor bescheiden partijtjes, voor meet and greetborrels waarbij je de zonsondergang kunt beleven."

Signature dish

Aan chef Raymond heeft Boetekees een gouden kracht in huis. "Hij legt de focus steeds meer op sea food." Boetekees trots: "Het populairste gerecht stelt onze restaurantmanager persoonlijk aan tafel voor: de Fruits de Mer." De manager maakt een weids gebaar met zijn armen: "Op een groot plateau geschaafd ijs serveren we oesters, kreeft, king crab, scallops, shrimps en salmon. Vooraf krijg je kreeftensoep en we serveren er verder salade en frietjes bij. Het is onze signature dish, we zijn de enige op St. Maarten die dit bieden." Boetekees lacht: "Het is haast een grap, de Fruits de Mer staan niet eens op de kaart, maar het gerecht marcheert als een trein. En let op: wie liever een red snapper heeft of US Black Angus Beef is natuurlijk evengoed welkom."
Binnenkort komt de aannemer voor het aanleggen van een productiekeuken in de kelders van het hotel. "We moeten de capaciteit gewoon uitbreiden. Gasten die wat langer blijven willen wat meer te kiezen hebben. Daar hoort een grotere keuken bij."

Holland House loopt helemaal vol, als je Boetekees mag geloven. "Er komen steeds meer repeat guests, steeds vaker combineren toeristen een cruise met een paar dagen hotel." Boetekees kijkt triomfantelijk: "Gratis internet is intussen de norm. Wie hier free wifi wil gebruiken, zoals passagiers van cruiseschepen die even ons restaurant of onze bar binnenlopen, moet zich registreren met een mailadres. Die mailadressen gaan we oogsten. Het wordt een soort sneeuwbal, we hebben op Facebook al bijna tienduizend volgers. Mijn verwachting is dat we na een jaar al zo'n enorme database hebben, dat het hotel de rest van mijn verdere leven volgeboekt is. Wil je hier dus nog eens een kamer, dan moet je er wel snel bij zijn."

Great Bay, aan deze baai bij Philipsburg ligt Holland House Beach Hotel.

Ontbinding arbeidsovereenkomst door het gerecht

Ons Burgerlijk Wetboek bepaalt in artikel 7A:1615w dat zowel de werkgever als de werknemer zich altijd tot de rechter kunnen wenden met het verzoek de arbeidsovereenkomst tussen hen te laten ontbinden wegens gewichtige redenen.

Tekst: **William ten Veen**

Het aangehaalde wetsartikel luidt als volgt: 'Ieder der partijen is te allen tijde bevoegd zich wegens gewichtige redenen tot de rechter te wenden met het schriftelijk verzoek de arbeidsovereenkomst ontbonden te verklaren. Elk beding, waardoor deze bevoegdheid wordt uitgesloten of beperkt, is nietig.' Een bepaling in een arbeidsovereenkomst waarin de genoemde bevoegdheid voor de werknemer wordt uitgesloten gedurende bijvoorbeeld het 1e jaar van de arbeidsovereenkomst is niet geldig.

Van belang is dat alleen de rechter de bevoegdheid heeft een arbeidsovereenkomst te ontbinden. Partijen kunnen dit zelf niet doen. Regelmatig zie ik in mijn praktijk briefjes voorbij komen van werkgevers die een werknemer kenbaar maken dat ze de arbeidsovereenkomst per een bepaalde datum ontbinden. Ik weet wat ze eigenlijk bedoelen, maar technisch-juridisch gezien is het onzin wat er staat. Grappig of misschien treffender gezegd verontrustend is het dat er ook advocaten zijn die dergelijke briefjes sturen. Bedoeld wordt (uiteraard) beëindiging van de arbeidsovereenkomst per een bepaalde datum door opzegging van de arbeidsovereenkomst. Immers partijen zelf kunnen een arbeidsovereenkomst niet ontbinden.

De ontbindingsprocedure vangt aan met het indienen van een schriftelijk verzoek bij het Gerecht in Eerste Aanleg van Curaçao om de tussen partijen bestaande arbeidsovereenkomst te ontbinden, het zogeheten ontbindingsverzoekschrift. De wederpartij (meestal is dit de werknemer) heeft de mogelijkheid om een verweerschrift in te dienen tegen de verzochte ontbinding van zijn arbeidsovereenkomst. Vervolgens vindt er een mondelinge behandeling plaats voor de behandelend rechter nadat beide partijen door de griffier en/of deurwaarder zijn uitgenodigd voor de mondelinge behandeling. Tijdens de mondelinge behandeling bij het Gerecht worden partijen in de gelegenheid gesteld hun verzoek- en verweerschrift toe te lichten en zal de rechter vragen kunnen stellen aan partijen. Tussen het moment van indienen van het ontbindingsverzoekschrift en de mondelinge behandeling zitten over het algemeen 4 à 8 weken.

Aan het verzoek tot ontbinding van de arbeidsovereenkomst moeten gewichtige redenen ten grondslag worden gelegd, zo bepaalt de wet. Als gewichtige redenen worden beschouwd: (i) dringende redenen of (ii) veranderingen in de omstandigheden welke van dien aard zijn dat de arbeidsovereenkomst billijkheidshalve dadelijk of na korte tijd behoort te eindigen. Veel werkgevers denken dat als ze de werknemer maar een vergoeding aanbieden, de rechter altijd overgaat tot ontbinding van de arbeidsovereenkomst. Dat is een misverstand. Het gebeurt in de praktijk niet veel, maar als de rechter van mening is dat er geen sprake is van gewichtige redenen zal het verzoek tot ontbinding van de arbeidsovereenkomst worden afgewezen. Dit betekent dat de arbeidsovereenkomst dan voortduurt en de werkgever het salaris aan de werknemer dient door te betalen. De werknemer dient zich dan uiteraard wel beschikbaar te houden voor het verrichten van de bedongen werkzaamheden zoals opgenomen in de arbeidsovereenkomst.

Werkgevers en werknemers kunnen zich laten bijstaan door een gemachtigde (die overigens geen advocaat hoeft te zijn), maar dit is op Curaçao niet verplicht. Het valt over het algemeen wel aan te raden om een specialist in het arbeidsrecht in te schakelen.

De rechter kan de arbeidsovereenkomst niet met terugwerkende kracht ontbinden. Meestal neemt de rechter (minimaal) 2 weken na de mondelinge behandeling de tijd om de schriftelijke stukken (nogmaals) te bestuderen en tot een rechtvaardig oordeel te komen. Vaak zie je dat de rechter per de 1e van de maand volgend op de datum van de uitspraak de arbeidsovereenkomst ontbindt. Indien de rechter overgaat tot ontbinding van de arbeidsovereenkomst wegens 'veranderingen in de omstandigheden' (bijvoorbeeld: een verstoorde arbeidsrelatie, disfunctioneren van de werknemer of een reorganisatie), kan hij de werknemer een financiele vergoeding toekennen. De rechter is daartoe niet verplicht. Als de rechter omstandigheden aanwezig acht op grond waarvan hij een vergoeding billijk acht, zal over het algemeen de kantonrechtersformule als uitgangspunt worden genomen. De toepassing van deze formule staat echter onder druk. In Nederland zal de kantonrechtersformule per 1 juli 2015 - naar verwachting - verdwijnen en komt daarvoor in de plaats de transitievergoeding. Laatstgenoemde vergoeding is veel lager dan een vergoeding gebaseerd op de kantonrechtersformule. De toekomst zal uitwijzen wat zulks betekent voor het vaststellen van een vergoeding bij ons op Curaçao.

Mr William ten Veen is advocaat en partner bij BBV Legal
tenveen@bbvlegal.com

Durven

Blij! Heel erg blij. Nee, nee, nee, dit is geen verhaaltje over hoe ik mijzelf voel, het gaat over de magie van creëren. Het gaat over iets bedenken dat voldoet aan de marketingdoelstellingen van de klant, het gaat over iets laten ontstaan dat werkelijk grensverleggend is, dat mensen in hun hart raakt. Het gaat over beslissers die werkelijk durven.

Tekst: **Marcel Truyens**

De afgelopen zes weken ben ik druk geweest met het ontwikkelen van een campagne. Nu is dat een belangrijk deel van mijn werk dus 'what's the news' zult u zich afvragen. Het nieuws gaat over hoe het is ontstaan: een snaarstrakke briefing op basis waarvan een ijzersterk concept kon worden ontwikkeld dat werkelijk klopt, een team van creatieve mensen dat samenwerkt als een geoliede machine en een opdrachtgever die het vertrouwen schenkt. Ik neem u 'ter leering ende vermaeck' mee in het proces dat - helaas zelden - zo volgens het boekje wordt gevolgd.

Een goede briefing geeft enige achtergrondinformatie met betrekking tot het businessprobleem dat de communicatie moet oplossen. Denk aan zaken als de concurrentie, veranderende marktomstandigheden, dat soort dingen. Van het allergrootste belang vervolgens is een heldere omschrijving van de communicatiedoelgroep. Zorg er altijd voor dat dit veel verder gaat dan 'tussen pas geboren en schijndood, mannen en vrouwen en alle welstandsklassen'. Dat is namelijk iedereen. En iets maken dat iedereen lekker vindt, leidt tot iets dat naar niets smaakt. Definieer uw doelgroep dus in termen van bijvoorbeeld 'modern, jong van geest, nieuwsgierig, reislustig, druk leven...'. Beschrijf uw ideale doelgroeppersoon op een mentaliteitsniveau. Denk daarbij ook aan de mensen die uw doelgroeppersoon beïnvloeden, deze mensen namelijk zien uw communicatie ook. Voorbeeldje van wat er gebeurt als het niet klopt? Uw beste vriend is jarig en u vraagt mijn vriendin -die uw beste vriend niet kent - een cadeautje voor hem te kopen. Het mag wat kosten. Na drie dagen shoppen komt mijn vriendin terug met een prachtig verpakt geschenk en een stevige rekening. Uw beste vriend pakt het cadeau uit, zet het zonder te bedanken en/of enige interesse in een hoek, draait zich om en knoopt een gesprek aan met een ander. De kostbare antieke asbak doet uw niet-rokende vriend met zijn modern ingerichte huis helemaal niets! Zo werkt het ook in communicatie. Het maakt dan ook helemaal niets meer uit welke fantastische eigenschappen of waarde uw cadeau heeft, op dezelfde manier dat het in communicatie niets meer uitmaakt dat uw product iets extra's biedt. Als u vervolgens in uw briefing iets gaat schrijven over uw propositie - datgene dat u verkopen wilt - concentreer u dan op de voordelen en niet op de eigenschappen, denk na over het probleem dat uw propositie oplost en kook het terug tot één, allerbelangrijkste belofte. Als het allemaal klopt passen uw doelgroeppersoon en uw propositie precies op elkaar. Soms is het handig als u wat bewijs meelevert dat uw propositie ondersteunt, maar haal belofte en bewijs nooit door elkaar. Tenslotte is het belangrijk om te vermelden wat u met uw communicatie wilt bereiken.

Goede creatieven gaan op basis van uw briefing op zoek naar een gevoelige snaar, ze vertalen uw zakelijke behoefte naar een emotie die uw afnemer in het hart raakt. Ze zullen er altijd voor zorgen dat uw communicatie opvallend en memorabel is en presenteren u dat in een conceptvorm. Voorbeeld? Als uw business de verkoop van koffie voor het thuissegment is, zou een conceptgedachte kunnen zijn: 'Oost, west, thuis best'. Ze zouden uw uitwerkingen kunnen presenteren in de sfeer van na een dag hard werken, rennen en racen is er rust als de kinderen in bed liggen en u op uw porch op de bank ploft met zo'n fantastische kop koffie. En dan, dan komt het op u aan. Gelooft u erin, of wilt u toch liever vertellen dat u driedubbel gebrande en vijf keer gemalen koffiebonen verkoopt, in een gesealde verpakking, dat uw koffie de lekkerste is en de goedkoopste, en oh ja, dat u ook nog koffiezetapparaten verkoopt. Maar die gedachte zet u snel van zich af. U ziet in uw hoofd de beelden al van de vertederende kindjes, de stoere vader die ze aflevert in de klas, de drukte van het verkeer, de zorgzame moeder en het rustmoment met uw koffie. Geef uw creatieven dan de ruimte, het vertrouwen en het budget om uw communicatie te produceren. Bega niet de fout om u teveel met de details te bemoeien of laat een prachtig idee niet uitwerken door het neefje van de vriendin van de dochter van uw overbuurman die van die aardige foto's plaatst op het internet. De kans dat u dan alsnog struikelt vlak voor de finish is enorm.

Reclame is een vak, net als boekhouden dat is. U laat uw producten tenslotte ook in elkaar zetten door een stel goedwillende amateurs. Ik heb de professionele aanpak weer eens mogen meemaken en het maakt mij blij, en niet alleen mij maar ook mijn opdrachtgever. Want het leidt tot prachtig, zeer spraakmakend werk.

Om redenen van vertrouwelijkheid kunnen namen, producten, markten en feitelijke omstandigheden anders zijn benoemd dan in de realiteit het geval was.

Marcel Truyens is senior marketing- en communicatieconsultant bij Liquid Soul te Curaçao.
E | marcel1963@mac.com

Hard werken voor een droombaan

Mens & Werk

Het zijn vooral jongeren die geloven dat de perfecte baan nog bestaat, maar in werkelijkheid heeft nog geen 20 procent de baan waar hij van droomde. De meest populaire droomberoepen zijn astronaut, profvoetballer en filmster. Slechts weinigen worden dat, zoals Jasper Cillessen, de huidige keeper van het Nederlands elftal.

Tekst: **Judice Ledeboer**

Hij had al als kleine jongen in zijn hoofd dat hij in het Nederlands elftal wilde spelen. Hij oefende dag in, dag uit hoe hij moest 'vallen' om als keeper ballen tegen te kunnen houden. En jarenlang oefenen en veel trainen hebben hem zo ver gebracht. We kennen natuurlijk ook allemaal de onlangs overleden Wubbo Ockels, die astronaut werd. Niet zo maar, niet omdat hij een aardige man was, maar omdat hij heel hard werkte en gefocust was om zijn droombaan werkelijkheid te laten worden.

Hij studeerde natuur- en wiskunde, werd wetenschapper en vanuit die functie werd hij geselecteerd om mee te werken aan het Spacelab-programma, een samenwerkingsproject van de ESA en de NASA. Door hard te werken en veel te studeren en zijn grote kennis was hij in 1985 een van de astronauten in het ruimteveer Challenger. Deze droombaan kreeg hij niet cadeau. Daar heeft hij heel hard voor moeten werken.

Zo zijn er ook anderen die hun droombanen hebben. Iemand die graag autorijdt kan zijn droombaan vinden als taxi- of vrachtwagenchauffeur en iemand die veel van de natuur houdt kan natuurwachter worden of bioloog. Een public relations-medewerker bij een groot bedrijf op Curaçao ziet haar baan als de baan van haar dromen. "Ik wilde altijd al met mensen werken en ik houd van organiseren. Daar kan ik natuurlijk alle kanten mee op, maar ik wilde ook creatief bezig zijn en daarom past deze baan goed bij me." Ze heeft Communicatie en Public Relations gestudeerd en bleef net zo lang zoeken totdat ze haar droombaan vond.

We dromen vaak van een bepaald beroep, maar er komt meer bij kijken dan vanuit dat beroep te werken. Wil je financial controller zijn bij een grote of kleine organisatie? En hoe belangrijk is het samenwerken met collega's? Je kan dan wel ergens werken waar voor jou je droombaan is, maar als je moet werken met collega's waar je het niet goed mee kan vinden is de baan ook niet leuk meer. Of andere factoren spelen een rol waardoor je droombaan geen droombaan meer is.

Een voorbeeld: een financieel directeur bij een bedrijf moest zich veel te veel bezig houden met het personeel. Hij moest het team aansturen, controleren en motiveren. Daar had hij geen zin in. Hij was econoom en wilde vanuit zijn functie als econoom werken. Hij was vanuit Nederland teruggekomen naar zijn geliefde Curaçao, maar zijn droombaan spatte uit elkaar toen hij merkte dat hij bij een bedrijf terecht was gekomen waar werknemers die hij moest aansturen te maken hadden met veel sociaal-emotionele problemen. "Ik ben geen sociaal werker", zei hij en zocht elders een baan.

Sommige mensen stippelen hun carrière heel bewust uit en vallen in een gat als ze niet bereiken wat ze voor ogen hadden. Ze worden dan gedwongen om keuzes te maken waar ze eigenlijk in eerste instantie niet voor gekozen hadden. Een afgestudeerd pedagoge zag het helemaal zitten om op haar geboorte-eiland Curaçao als pedagoge aan de slag te gaan, maar ze kon geen baan vinden. Ze besloot toen om totaal ander werk te gaan doen en werkt nu als stewardess. "Ik blijf wel zoeken naar werk waar ik voor ben opgeleid. Ik wil niet voor altijd blijven vliegen", zegt ze. "Het werk dat ik nu doe is ook leuk. Ik kom geregeld in andere landen."

Maakt een droombaan gelukkig? Uit onderzoek van het iOpener Instituut in Oxford is naar voren gekomen dat het gevoel van geluk voor 50 procent door ons karakter wordt bepaald, 40 procent door ons gedrag en voor 10 procent door omstandigheden. Dat betekent dat als de droombaan er nog niet is ons karakter voor het grootste deel ervoor zorgt hoe daarmee om te gaan.

'Everyone wants to live on top of the mountain, but all the happiness and growth occurs while you're climbing it'. Deze wijze woorden zijn van de in 2011 overleden Andy Rooney, schrijver en televisiemaker, onder meer bij het bekende Amerikaanse programma '60 minutes'. Dikwijls zien mensen pas op latere leeftijd dat de weg naar het doel bepalender is voor het gevoel van geluk en groei dan het bereiken van het doel.

Als je jong bent ligt de wereld voor je open en lijkt alles grenzeloos en wil je alleen maar doen wat je leuk vindt. Maar wat gebeurt er als het niet lukt met het vinden van de droombaan? Bij de pakken neerzitten? De schuld geven aan de maatschappij met de hoge werkloosheid? Uiteindelijk ben je als mens verantwoordelijk voor je eigen welzijn en zoals hierboven al is gezegd speelt het karakter een grote rol. Het gaat om het ontdekken van wat je leuk vindt en om daar je inspiratie en motivatie uit te halen. Als je niet weet wat je echt leuk vindt is het te adviseren om met een studie- en/of loopbaancoach te praten.

Een ander groot man, Mahatma Gandhi, zei ooit: 'Als je doet wat je leuk vindt, hoef je nooit te werken' en heb je vanzelf je droombaan, maar nogmaals: die droombaan komt er niet vanzelf. Je zult er hard voor moeten werken en daar is niets mis mee.

Puzzels.

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
2. Vette rook; 6. gevangenis; 12. primaat; 15. werktuig waarmee balken uit water worden getild; 17. kraakbeen; 18. Zijne Doorluchtige Hoogheid (Fr.); 20. kweek; 21. primaat; 22. stijfkramp; 25. identiteitsbewijs; 26. kunststroming; 29. dwingeland; 30. pus; 33. lob; 35. rivier in Frankrijk; 37. honingbij; 39. filmdecor; 40. traag; 42. venijn; 43. gereedschap; 45. kloosterlinge; 46. vriend (Sp.); 48. insect; 50. kleverige taaie stof; 51. pracht; 52. grondsoort.

VERTICAAL:
1. Werkruimte; 2. nauw; 3. knoest in hout; 4. aaskever; 5. vinylplaat; 7. persbureau; 8. de upper class; 9. een zekere; 10. autoped; 11. delfstof; 13. niet klaar; 14. hemellichaam; 16. geestdrift; 18. uit metaal slaan; 19. aanklampen; 23. tandglazuur; 24. openbaren; 26. deel van het skelet; 27. steen; 28. zangerskoor; 29. judomat; 31. regeringsstelsel; 32. hervorming; 34. bevestiging; 36. heldendicht; 38. Russische straaljager; 40. vlek; 41. Spaanse schilder; 44. verhoogde toon; 47. afstandsmaat; 49. muzieknoot; 50. symbool selenium.

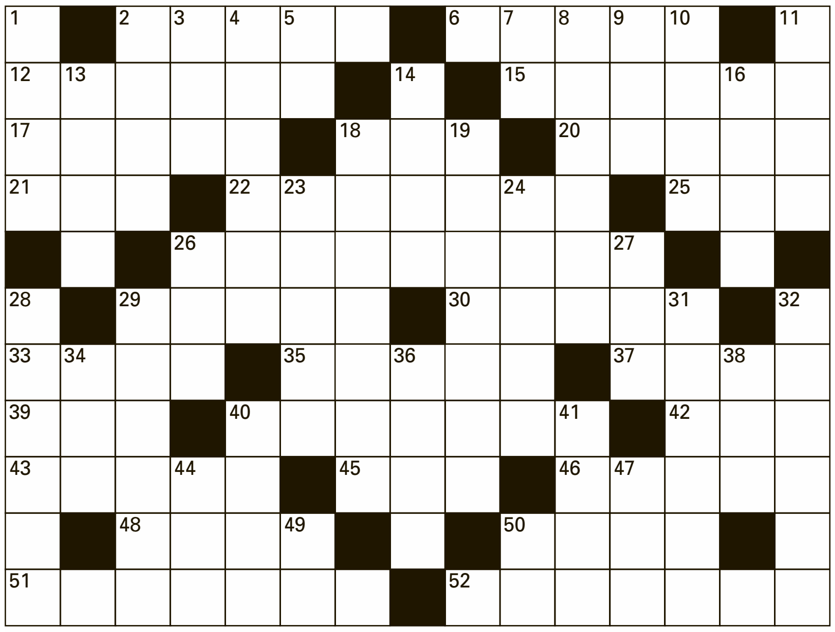

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Nathalie Joho
Sta. Cruz 109
Aruba

Eddy Fernan
Kaya David 8
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2 tijdens kantooruren. Bonaire: Shon Ma Carolina, Kaya Nikiboko Noord 18.

Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel.
Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744.

ZWEEDSE PUZZEL

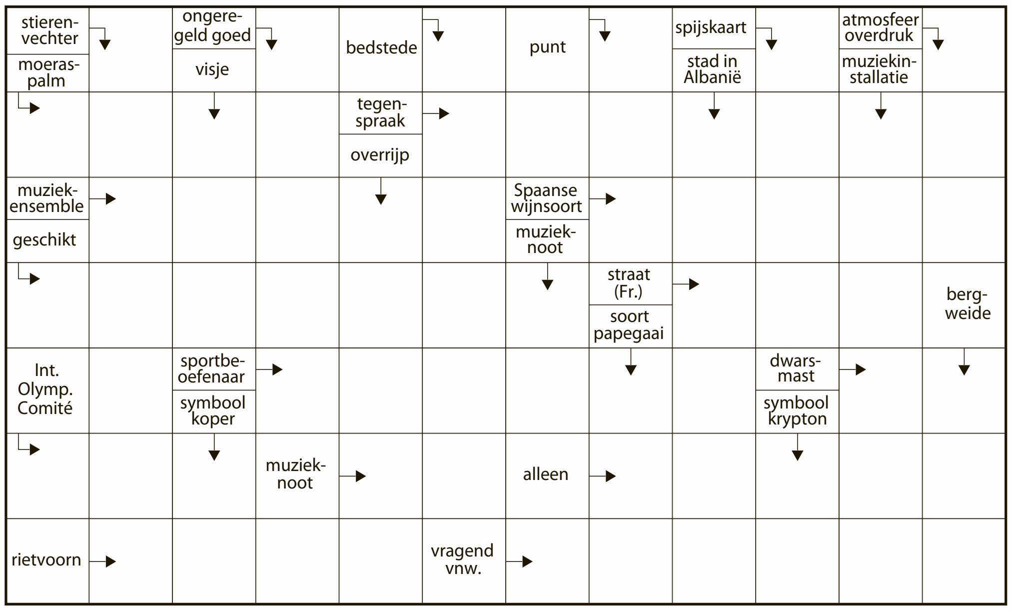

CRYPTOGRAM

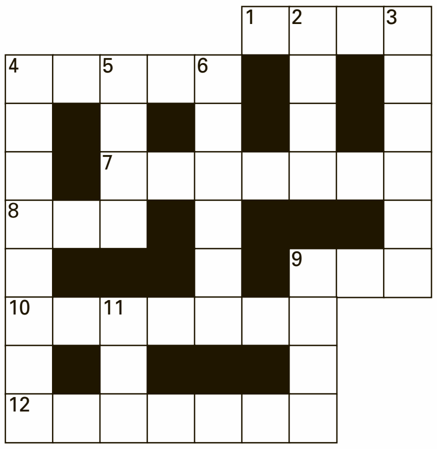

HORIZONTAAL:
1. Dier van een geleerde zonder verstand (4); **4.** De zwaarte van een meisje (5); **7.** Haar verwijderen om in conditie te blijven (7); **8.** Gezond dier (3); **9.** Godheid op het dak (3); **10.** Hierin leven is geen leven (7); **12.** Spel tijdens een meevallend feest (7).

VERTICAAL:
2. Booswicht (4); **3.** Tijdelijk afstaan om u te laten rusten (6); **4.** Door voorspoed zit er inderdaad gang in (8); **5.** Vader werd bekend als dichter in een musical (4); **6.** Door een buis wordt de oplossing gedicht (6); **9.** De stand ging achteruit (4); **11.** Zij is het zat om ouder te zijn (3).

WOORDZOEKER

B	E	G	I	F	T	I	G	E	N	R	E	L
O	Y	H	O	A	O	N	N	O	I	O	A	I
O	N	P	A	R	I	S	I	E	N	N	E	V
M	D	T	A	V	D	T	F	O	N	N	R	E
S	I	B	E	S	O	IJ	P	O	E	T	U	O
C	C	L	E	M	S	G	N	K	R	E	E	P
H	P	H	W	G	E	B	N	N	E	B	L	N
O	A	O	IJ	L	L	E	M	U	D	L	O	A
R	L	C	O	N	D	U	C	T	E	U	R	M
S	N	S	H	R	S	G	R	S	L	C	T	E
R	T	E	E	E	R	E	F	E	R	H	N	I
F	L	V	T	A	E	L	L	L	N	T	O	T
A	O	T	G	S	C	H	N	A	P	S	C	I
O	E	S	T	E	R	Z	W	A	M	L	A	L
C	I	R	C	U	L	A	I	R	E	A	L	O
T	O	P	V	O	E	T	B	A	L	G	F	P

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

BARSTEN
BEGIFTIGEN
BEGLUREN
BOOMSCHORS
BYPASS
CIRCULAIRE
CITAAT
CONDUCTEUR
CONTROLEUR
FLACON
FOSCO
FOSFORBOM
GENRE
GORDIJN
HACHEE
INENTEN
KNUTSELAAR
LEDEREN
LIVEOPNAME
LUCHTSLAG
MUSETTE
NONNA
OESTERZWAM
ONOPGELOST
OPLEVING
OVERDENKEN
PARISIENNE
POLITIEMAN
REFEREE
SCHIJNSEL
SCHNAPS
SLOWMOTION
STIJGBEUGEL
TOPVOETBAL

© Puzzelland/140906

SUDOKU

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

LIGHT

		3	1		8	9		7
	7			3				1
6	5					4		
	9		2			3		
1				8	6	5		
5				7			2	
4			8	2	3		9	
					7		1	4
9		6		4				

HEAVY

			1			7		
		8						
	9						6	
		7		8			4	2
						8		
1		4	9					6
	5		6					
			5					1
		1			2		8	7

OPLOSSINGEN VORIGE KEER

Light

2	7	6	5	8	1	3	4	9
1	4	9	3	2	7	6	5	8
3	5	8	4	9	6	7	2	1
8	1	4	6	3	5	9	7	2
6	9	3	8	7	2	5	1	4
5	2	7	9	1	4	8	6	3
9	6	5	1	4	8	2	3	7
7	8	1	2	6	3	4	9	5
4	3	2	7	5	9	1	8	6

Heavy

1	7	4	3	6	9	8	5	2
6	2	9	8	7	5	1	3	4
8	3	5	2	4	1	6	9	7
5	8	6	7	9	2	4	1	3
2	1	3	5	8	4	7	6	9
9	4	7	1	3	6	5	2	8
3	9	8	6	1	7	2	4	5
7	5	1	4	2	3	9	8	6
4	6	2	9	5	8	3	7	1

Cryptogram:
Horizontaal: 1. IJsco; 4. mager; 7. idealen; 8. ton; 9. tap; 10. Armenië; 12. fatsoen. Verticaal: 2. Stel; 3. onknap; 4. mestkalf; 5. gein; 6. rieken; 9. teen; 11. mijt.

Woordzoeker:
BAKKERSTOR

Zweedse puzzel

■	P	■	S	■	E	■	N	■	B	■	A
C	O	A	T	■	I	N	E	G	A	A	L
■	D	R	O	S	T	■	B	E	L	L	E
M	A	R	E	T	A	K	■	S	K	I	■
■	G	■	R	O	N	K	E	N	■	N	U
E	R	G	■	R	D	■	R	I	G	E	L
■	A	S	E	M	■	M	A	K	A	A	K

Prijspuzzel

A	■	V	E	G	E	R	■	B	A	S	I	S	■	E
L	U	I	L	A	K	■	N	■	W	I	S	E	N	T
G	N	E	I	S	■	G	E	I	■	E	R	M	E	E
E	I	S	■	P	O	E	T	S	E	R	■	I	E	R
■	T	■	L	I	N	K	E	R	A	R	M	■	N	■
D	■	W	Ÿ	T	E	N	■	A	G	A	A	T	■	Ÿ
O	G	A	M	■	R	I	G	E	L	■	W	A	A	S
O	O	K	■	T	A	K	E	L	E	N	■	C	A	B
D	A	K	A	R	■	T	R	I	■	U	K	K	I	E
O	■	E	R	A	F	■	A	■	B	R	I	L	■	E
P	A	R	A	M	A	T	■	D	A	K	L	E	E	R

Bestemming Curaçao.

Familie bezoeken en elke dag zwemmen

Naam: Faritah de Palm, Henk en Joëlle Meijer, Jude en Tyler Evertsz

Komen uit: Emmen, Nederland

'Business or Pleasure?': Pleasure

Aantal dagen: 23 en 42 dagen

Verblijven in: Huisje in de wijk Suffisant

Tekst en foto: **Roxanne Martha**

Faritah en Henk zijn nu ruim drie jaar samen en sinds vorig jaar hebben ze ieder hun eigen gezin samengevoegd tot één nieuwe familie. Die bestaat uit twee volwassenen en vijf kinderen. Jude en Tyler zijn de twee zoons van Faritah en Henk heeft twee dochters: Suraya en Joelle en een zoon Dennis genaamd. Daarvan is nu alleen Joëlle mee op vakantie op Curaçao.

De anderen zijn niet meegekomen. "Zij hadden beiden ook meegekund naar het eiland", vertelt Henk. "Maar de één houdt niet zo van op vakantie gaan en wilde dus liever thuis blijven. De ander was graag mee geweest, maar ze moet stage lopen."

Henk is voor de tweede keer op Curaçao. De eerste keer dat hij samen met Faritah ons eiland bezocht, was in 2011. Henk vindt het altijd leuk om naar Curaçao te komen omdat hij als Nederlandse toerist gewoon in het Nederlands kan communiceren met de mensen hier. "Er is ook de garantie dat het altijd goed weer zal zijn", aldus Henk. "Toen ik klein was, ging ik in de zomer op vakantie bij mijn tante in Zandvoort. Mijn moeder zei altijd: 'Pak altijd een T-shirt en ook een trui in, want je weet nooit wat voor weer het wordt'. Dat heb ik dus ook voor Curaçao toegepast toen ik in 2011 naar het eiland kwam. Maar ik weet nu wel beter", zegt Henk lachend.

"Het was wel even schrikken toen we op het nieuws hoorden dat er muggen die chicungunya kunnen overdragen bij ons op Suffisant zijn geconstateerd", zegt Henk. Faritah: "Maar we hebben er gelukkig geen last van gehad. Onze vakantiewoning bevindt zich op een heuvel en het waait altijd flink door. We hebben dus sowieso geen last van muggen als we thuis zijn."

Joëlle is in deze groep bezoekers de enige die voor het eerst op Curaçao is. "Ik was vastbesloten om met een mooi bruin kleurtje terug naar Nederland te gaan. Dus ben ik de eerste paar dagen iets te enthousiast zonder genoeg bescherming in de zon geweest, waardoor ik ben verbrand. Ik had verwacht dat het warm zou zijn op Curaçao, maar eenmaal hier bleek het veel heter te zijn dan ik dacht. Maar nu smeer ik me goed in en het kleurtje krijgen lukt goed", zegt ze tevreden.

Ook Faritah was blij om weer even op Curaçao te zijn. Het is per slot van rekening het land waar ze is opgegroeid en een groot deel van haar volwassen leven heeft gewoond. Nu woont ze al acht jaar in Nederland. Faritah heeft zich voor deze reis bijzonder verheugd op het zien van haar vrienden en kennissen die hier wonen. Daarom organiseerde ze een groot feest geheel in de 'Back to the 80's-sfeer' om voor de tweede keer dit jaar haar 40e verjaardag te vieren. Haar verjaardag was afgelopen mei en toen was er al een barbecuefeest in Nederland om het te vieren.

"Toch had ik sommige mensen vaker willen zien en niet alleen op de 'Eighties-party', zegt Faritah. "In Nederland is het wat moeilijker om vrienden en familie die in een andere stad wonen te bezoeken. Hier ben je er zo, dus ik had verwacht dat we veel met vrienden zouden afspreken. Maar bijna iedereen bleek het best druk te hebben."

Het was dus een vakantie van minder vrienden bezoeken, maar verder vol met andere activiteiten. "We hebben familie opgezocht en zijn bijna elke dag gaan zwemmen. We hebben ook gewinkeld in Punda en Otrobanda, geslapen in een weekendhuis op Lagun, naar Klein Curaçao geweest, kajakken met Ryan de Jongh, wakeboarden bij Caracasbaai en gegeten bij de struisvogelfarm", vertellen Jude en Tyler enthousiast. Zij hebben het wellicht het leukst gehad op Curaçao omdat ze met z'n tweeën langer op het eiland zijn geweest. Ze zijn eerder naar Curaçao gekomen en logeerden de eerste paar weken bij hun vader. Jude: "Tyler en ik zijn voor 42 dagen naar Curaçao gekomen, maar we vinden het toch te kort. Het is alweer bijna tijd om terug te gaan. Als we terug zijn dan gaan we meteen maandag naar school en moeten we weer gaan sporten."

Familie Meijer-De Palm-Evertsz heeft dus een hele leuke tijd gehad op Curaçao. Volgend jaar weer? "Eh neeeee", zeggen Faritah en Henk bijna in koor. "Volgend jaar gaan we misschien naar Scandinavië", zegt Henk. "Neehee!", zegt Faritah stellig. "We gáán volgend jaar naar Scandinavië. We hebben zin In een exotische bestemming. Later willen we ook nog een keer naar Las Vegas."